

DE

WINTERKONING

1.	2020/2021	Hans Stapersma
2.	Excursie Diemerzeedijk en Vijfhoek, 12-09-2020	Jaap Olbers
5.	Wist je dat.....?, deel 23	Jan Zweeris
8.	Korte berichten, deel 19	Jan Zweeris
12.	Dagboek Heemskerk, nr 30	Jan Zweeris
14.	Eerste broedgeval van de IJsvogels in Corona-tijd	Cees Baart
30.	Prooi van de Havik in de duinen bij Castricum	Jos Vroege
42.	Jeugd-excursie Waterberging en NHD	Daan Sloog
43.	Jeugd-excursie Vogeltrek	Luc en Onne
43.	Nieuwsbrief 2020, Kerk- en Steenuilengroep	Henk Eenhoorn
47.	Vogelbladen	Martine Kamminga
52.	Nationaal Vogeltrekweekend, 3/4-10-2020	Hans Schekkerman
53.	Vogelwaarnemingen in Midden-Kennemerland, aug-okt 2020	Hans Schekkerman
71.	Lezingen & Excursies	Commissie Lezingen & Excursies
72.	Nieuwe (jeugd)leden	Redactie
72.	Bedankt!	Hans Stapersma
72.	In memoriam	

2020/2021

Hans Stapersma

Tja, 2020 was wel een heel raar en ongemakkelijk verenigingsjaar! Geen Algemene Ledenvergadering in het voorjaar, een digitale Ledenvergadering kort geleden, nauwelijks excursies en helemaal geen lezingen. Bestuursvergaderingen in de tuin, in de Kern met 6 man in een zaal voor groepen van 25 of meer, digitaal of zelfs helemaal niet. Ik hoop dat iedereen deze moeilijke tijden zonder echte problemen is doorgekomen tot nu toe en dat dat ook zo blijft het komend jaar! Dat geldt voor zowel ieder individueel vogelwerkgroep-lid alsook voor jullie familie, en vrienden en kennissen.

Er werd in 2020 overigens wel meer “gevogeld” was mijn sterke indruk. Ik was zelf vaak in het veld en kwam daar heel vaak bekende en onbekende vogelaars tegen, alleen of in tweetallen, die op afstand toch altijd geïnteresseerd waren in je waarnemingen en “hoe het ging onder de corona beperkingen”. Veel mensen zochten dit jaar naar toegestane, leuke afleiding in eigen land en hebben nu ontdekt dat onze duinen prachtig zijn en dat vogels kijken heel leuk, spannend en zelfs verslavend kan zijn! Ik hoorde recent van een bevriende vogelaar uit Amsterdam dat de Vogelwerkgroep aldaar dit jaar een ledengroei kent van ruim 400 naar bijna 500 leden. Toch nog iets goeds door corona!

Vooruit kijkend naar 2021 zijn er volgens mij wel een aantal lichtpuntjes te constateren. Trump lijkt eindelijk zijn blokkade van de Amerikaanse democratie op te gaan geven, in eigen land heeft Baudet zichzelf ontmaskerd en politiek gemarginaliseerd, lijkt een corona vaccin aan de horizon en zijn er ook nieuwe verkiezingen voor de tweede kamer. De SVN bestaat 40 jaar en heeft al een nieuwe jaarrond Vogelatlas aangekondigd voor 2030. Kortom, weer veel telwerk in het verschiet.

Het bestuur rekent erop dat 2021 een beter jaar dan 2020 kan en zal worden als je denkt aan het verenigingsleven en aan gezamenlijke activiteiten in Vogelwerkgroep-verband. Namens het gehele bestuur wens ik u en uw naasten een gelukkig, voorspoedig, vogelrijk en vooral ook gezond 2021!

Excursie Diemerzeedijk en Vijfhoek, 12-09-2020

Jaap Olbers

Onder leiding van Bart Korf, namen deel: Ries Jongerius, Willem Jas, Marian van Leeuwen, Ronald Sunnotel, Renie van der Werf, Nora en Sjaak van Velsen, Bob de Vries en Jaap Olbers.

Lijst van waarnemingen

Nog op weg, nabij de energiecentrale: Roerdomp, Lepelaar (07.45u), Grote Zilverreiger.

Langs de Diemerzeedijk: Tjiftjaf, Cetti's zanger, Grote Bonte Specht, Grote Mantelmeeuw, Gaai.

In het moeras van de Vijfhoek: Matkop, Pimpelmees, Koolmees, Zwartkop, Vink, Grote bonte specht, diverse Cetti's zangers.

Een plas in het moeras: Dodaars, Waterhoen, 7 Krakeenden, 11 Staartmezen, Roodborst, Winterkoning, Boerenwaluw, Merel, Sperwer.

Bij het IJmeer, met zicht op Pampus en nieuw opgespoten land: Boomkruiper, Koolmees, Fuut (25), Witgat, Knobbelzwaan, Grauwe Gans, Kleine Mantelmeeuw, 4 Oeverlopers, Witte Kwikstaart, IJsvogel, Bosruiter, Oeverwaluw (09.30u).

Terug bij de uitwatering van de energiecentrale: Grote Zilverreiger (10.15u).

Bij open water oostelijk op de dijk: 8 en 10 Tafeleend, 200 Kuifeend, 300 Meerkoet, 1 Wintertaling, Dodaars, Buizerd (10.45u).

Met dank aan Marian, die enkele aanvullingen en aantallen doorgaf.

Column

Nieuwsgierigheid was de drijfveer; nog niet eerder was ik op deze locatie geweest. Maar onlangs las ik in een boek van Luuk Tinbergen (Vogels onderweg; 1967, 3^e druk), dat de najaarstrek over ons land heen zich onder andere afspeelt aan de zuidelijke oevers van het IJsselmeer. Van oudsher moet de Diemerzeedijk een lustoord geweest zijn voor de trektellers, want je zou het IJmeer als een grote trechter kunnen zien, waar vermoeide vogels een poosje op adem willen komen.

Maar vergeet deze wat romantische indruk. Om te beginnen moet je door een spaghetti-landschap van asfalt en parkeren onder de rook van een enorme energiecentrale. Evenwijdig aan de Diemerzeedijk – onvergelijkbaar met de tegenwoordige zeekeringen – loopt een drukbereden fietspad. Het pad op de dijk is pukkelig, met scheuren en schapenkeutels. En dan het moeras in de Diemer Vijfhoek. Voor de florist

is er genoeg te beleven: op de vruchtbare en stikstofrijke bodem is een gevarieerde ruigte ontstaan van brandnetels, fluitenkruid, bereklauw (ook de inheemse wordt manshoog), nog weelderig en bloeiend de haagwinde, veel wilgen, elzen en doornige struiken. Maar voor een slechthorende vogelaar geen zangvogels. Nou vooruit, als je de Cetti's zanger niet kan horen, is het wel erg beroerd.

Foto: Jaap Olbers

Maar je moet dit meegemaakt hebben. Voor de tocht naar de wijde blik op het IJmeer moet je 800 meter banjeren over een smal, slikkerig padje met omgevallen bomen als extra hindernis. En de vogelaars treffen daar geen galerij of plankier of strand(je). De open ruimte boeit altijd; in de verte ligt Pampus, op de voorgrond dobbert een klein jacht, Poeske.

“Kan jij lezen, wat daar op staat?”

“Ja. Maar ik zal het maar niet hardop zeggen” (N&SvV).

We volgen daar 100 meter de oever en het beeld draait naar nieuw land, dat nog uit blinkend zand bestaat. Ver weg zien we Oeverlopers, een Bosruiter, Knobbelzwanen en wat hogerop de plaat een groep Grauwe De Winterkoning 56 (1)

Ganzen. Geregeld vliegen er zwaluwen over, ook een Oeverzwaluw. Zou er met de doorbrekende zon ook wat meer leven in de brouwerij komen? Na ruim een uur zijn we terug op de dijk. Tijd voor een koffiepauze en wat foto's. We zullen weer langs de trektellers komen. Dezen hadden de meest strategische plek met borden afgezet. "Niet storen" stond erop, maar dat was niet voldoende; we werden op de heenweg al door een gezaghebbende man toegesproken. Ze waren zeer op hun hoede vanwege de toenemende besmettingsgolf van Corona. Thuis lees ik een aandoenlijk verhaal van deze man, Guus van Duin, verbonden aan SOVON. Hij staat op de betonnen plaat bij de uitwatering van de energiecentrale te tellen en een Wilde Eend ploft halfdood naast hem neer (hij brengt het arme dier met warme thee en broodkruimels weer bij de les). Ik weet niet of mijn reisgenoten nog woorden met hem gewisseld hebben, maar mij begroette hij vriendelijk, toen ik zwijgzaam in een grote bocht om hem heen liep.

Foto: Jaap Olbers

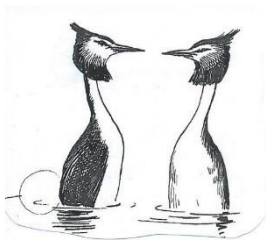
Het mooiste deel van de excursie was de wandeling oostwaarts op de dijk. Op het IJmeer waren diverse groepen eenden te zien, maar de variatie

was niet groot. In de verte verschenen vier kajaks en de vogels werden allengs naar onze hoek gedreven, een voordeel bij dit nadeel. Met mijn gehoorapparaten in was de A1/A9 in alle hevigheid aanwezig. Zo hoorde ik niets van het vrolijke gesprek dat enkelen van ons hadden met een columnist van de Volkskrant, die samen met haar man en haar juveniel mannetje aan het fietsen was.

Deze excursie was voor mij zeer ongewoon. Als de natuur ergens in de knel zit, dan is het daar (wie op internet Google-maps inzoomt op de Vijfhoek Diemen, ziet een strook land aan de oostkant die onbegroeid is, onder de rook van de centrale...). Niettemin ben ik blij en dankbaar, dat ik meegegaan ben. Ik had een goede maat aan Bob; Ries en Willem hebben mijn telescoop gedragen en Bart leidde de tocht uitstekend. Zonder meer een goed plan van de commissie. Tokidoki!

Wist je dat.....?, deel 23

Jan Zweeris

Klauwieren/Laniidae

1. Klauwieren middelgrote zangvogels zijn met een lange staart, krachtige haaksnavel en dikke poten met scherpe nagels
2. de scherp getekende volwassen vogels een donkere band hebben door of achter het oog om hinderlijke reflectie tegen te gaan
3. de geslachten gelijk zijn, maar de vrouwtjes aan de onderzijde heel licht gebandeerd zijn
4. de jongen minder getekend zijn en aan de bovenzijde een overwegend grijsbruin en aan de onderzijde een licht gebandeerd
5. vogels, amfibieën en reptielen verenkleed hebben
6. ze jagen vanaf een uitzichtpunt en voorraden aanleggen op doorns of prikkeldraad
7. de vastgeprikte prooidieren grote insecten, muizen, kleine vogels, reptielen en amfibieën zijn
8. ze aan het vastprikken van prooien hun naam te danken hebben
9. alle Klauwieren beschikken over een voor zangvogels relatief grote kop
10. die nodig is voor de relatief zware kaakspieren en snavel
11. ook de poten zwaarder en dikker zijn en voorzien zijn van sterke gekromde klauwen met aan de onderzijde van de tenen geschubde kussentjes

12. Klauwieren bij opwinding hun staart heen en weer zwaaien
13. ze een eksterachtige vlucht en geluiden maken, een subtiële maar muzikale zang
14. Klauwieren houden van kleinschalige, open, ruige landschappen met lichte begroeiing van kleine bomen en doornige struiken
15. de meeste langeafstandstrekkingen zijn en in zuidelijk Afrika overwinteren
16. de Klauwieren onderverdeeld zijn in Echte Klauwieren, Struikklauwieren en Brilklauwieren
17. de in Nederland voorkomende soorten alle tot de Echte behoren
18. de Grauwe hier broedvogel is, terwijl de Klapekster en de Roodkopklauwier wintergast zijn
19. de Kleine Klapekster is een zeldzame dwaalgast
20. Klauwieren vroeger ingezet werden voor de vangst van roofvogels
21. Ze prooien zien op een voor ons ongelofelijke afstand
22. Aan het onrustige gedrag van de Klauwier de vanger kon afleiden dat er een Havik of Slechtvalk naderde, hoewel hijzelf deze nog lang niet kon zien

Grauwe Klauwier

1. de Grauwe Klauwier een kleine vogel is die vaak rechtop zit en zo nu en dan met de staart zenuwachtig zijwaarts heen en weer zwaait
2. de vlucht laag en rechtlijnig is en ze korte uitvalsvluchten maken vanaf een uitzichtpunt
3. het schuwe vogels zijn, die een alarmroep 'wieuw' hebben, bij opwinding een 'tsjek'-geluid maken
4. de zang subtiel maar muzikaal is en slechts weinig te horen
5. de hoofdzakelijk insecten vangen bij lagere temperaturen en vooral kleine vogels en muizen
6. de Grauwe zeer kieskeurig is wat zijn biotoop betreft
7. het landschap kleinschalig en zeer gevarieerd moet zijn, als garantie voor voldoende grote insecten en veel nestgelegenheid
8. ze vooral voorkomen in het oosten van ons land, de duinen, de Achterhoek, Twente en Zuid-Limburg, maar ook in de Oostvaardersplassen en op de Waddeneilanden
9. het Bargerveen in Drenthe de grootste deelpopulatie heeft met vijftig paren
10. het aantal broedparen in Nederland langzaam toeneemt en ze in tropisch Afrika overwinteren
11. ze nestelen op een hoogte van een tot drie meter in doornige struiken en coniferen in grote nesten, zacht bekleed en vaak aan het eind van een tak

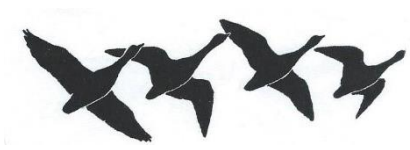

12. ze jaarlijks een legsel produceren met vijf of zes licht pastelkleurige eieren met opvallende spikkelzone
13. het vrouwtje hoofdzakelijk broedt gedurende twee weken
14. het mannetje het vrouwtje en de jongen verzorgt
15. nadat de jongen zijn uitgevlogen, worden ze nog drie weken door beide ouders gevoerd.

Grauwe Klauwier, Limburg, 5-7-2020 Foto's: Hans Schekkerman

Noordse Woelmuizen en Kerkuilen

De Noordse Woelmuis is het enige endemische zoogdier van Nederland. Die moet goed gemonitord en beschermd worden. Dat wordt gedaan met behulp van.....Kerkuilen. Het pluizen van braakballen kan daarbij goed helpen. Gelukkig zijn er sinds 1990 weer ervaren muizenvangers in Noord-Holland: Kerkuilen. Veel roofvogels en uilen hebben een voorkeur voor Woelmuizen, de Veldmuis in het bijzonder, maar Kerkuilen eten net zo lief Spitsmuizen als Ware-muizen of Woelmuizen. Groot voordeel is dat ze de skeletdelen niet verteren, maar in braakballen weer uitbraken. Die kunnen in nestkasten of bij de slaappleatsen verzameld worden, uitgeplozen en de schedeltjes en kaakjes tot op soort gedetermineerd. Als er een Noordse Woelmuis wordt aangetroffen, komt die soort dus in het jachtgebied van deze Kerkuil voor. Wat is de grootte van het jachtgebied? Dat is onderzocht in het broedseizoen 2017 met 5 Kerkuilen in Noord- en Zuid-Holland, die uitgerust waren met een GPS-logger. In de nestkasten werden ook cameravallen geplaatst. Door veel partijen van verschillende omvang te verzamelen, braakballenonderzoek te combineren en veel slimme statistiek, is berekend dat als in een partij van meer dan 150 prooien geen Noordse Woelmuis is aangetroffen, deze dan ook waarschijnlijk niet in die omgeving voorkomt. Zo ontstaat dan een verspreidingskaart van Noordse Woelmuizen met aan- en afwezigheid. (Uit "tussen Duin en Dijk" jaargang 19/ 2/ 2020)

Red de Grote Karekiet

Het actieplan van Vogelbescherming dat in 2017 gelanceerd werd, heeft succes opgeleverd. Na jaren van achteruitgang is de populatie in Loosdrecht en de Noordelijke randmeren eindelijk weer stabiel. Beschermen helpt dus. In die gebieden zijn kilometers rietoevers afgerasterd om vraat tegen te gaan vooral door Grauwe Ganzen. Bomen en struiken zijn verwijderd, zodat het riet meer licht en ruimte krijgt. Achter de rasters groeide het riet weer terug en ontstonden brede rietkragen. De beschikbaarheid van voedingsstoffen in het water en de bodem blijkt bepalend te zijn voor het rietherstel. Het broedsucces wisselt per locatie.

Waarschijnlijk speelt predatie hierbij een rol. De Bruine Rat rooft soms nesten leeg. Ook verstoring door recreanten en de aanleg van beschoeiing spelen een negatieve rol. Ook wil men de maatregelen nu uitbreiden naar de Reeuwijkse Plassen en de Gelderse Poort. Twee gebieden waar de Grote Karekiet nog broedt.

Kerkuil, Bakkum

Foto: Hielke Boomsma

De Meerkoet, een onderwater grazer

's Winters staan Meerkoeten in grote groepen bij elkaar op graslanden. Deze gevleugelde grazers zijn het liefst in de buurt van open water, want daar zoeken ze het grootste deel van hun voedsel bij elkaar. Dat zijn vooral onderwaterplanten. Omdat er nogal wat lucht tussen hun veren zit, valt het nemen van een duik niet mee. Daarom beginnen ze hun zoektocht naar waterplanten met een sprongetje. Op die manier duiken ze naar de bodem van de sloot of plas. Ook als ze weer boven water komen, kan je zien dat ze luchtig gekleed zijn. Ze ploppen met grote snelheid uit het water.

Herstelprogramma voor bedreigde vogelsoorten op de Veluwe

De Veluwe is een van de grootste natuurgebieden van Nederland met een omvang van bijna 100.000 hectare. Het is een belangrijk leefgebied voor vogelsoorten als de Nachtzwaluw en Boomleeuwerik, die houden van het droge landschap. Voor zeven van die vogelsoorten is actie nodig om de aantallen in stand te kunnen houden. Sovon Vogelonderzoek, Stichting Bargerveen en Bureau Zet brachten in kaart wat er moet gebeuren. Door de tientallen jaren van bodemverzuring is de beschikbare hoeveelheid kalk te laag geworden. En daardoor een gebrek aan kalkrijke insecten, pissebedden en slakken. Vogels krijgen te weinig kalk binnen voor stevige eieren en botten. Daarnaast zorgt een te hoge neerslag van stikstof voor het dichtgroeien van het landschap, waardoor vogels hier moeilijker voedsel kunnen vinden. Ook recreatie- en militaire activiteiten zetten vogels extra onder druk. Ter bescherming van de tien vogelsoorten is de Veluwe aangewezen als Natura 2000 gebied. Het doel hiervan is de natuurlijke omgeving van deze vogels zo te behouden en te herstellen. Een hele klus. Allereerst moet de bodemkwaliteit hersteld worden. Actief natuurbeheer is nodig, bijvoorbeeld door het opengraven van dichtgegroeide stuifzanden en het afsluiten van bepaalde gebieden in de broedtijd. De uitvoering is begonnen door de provincie Gelderland samen met terreineigenaren en de recreatie-sectoren.

De weidevogels in Noord -Holland

Uit de voorlopige balans van het weidevogelseizoen 2020 blijkt dat veel te weinig vogelkuikens opgroeien tot volwassen vogels. Natuurorganisaties, waterschappen, boeren en vrijwilligers zetten alles op alles om de vogels te redden, maar dat is niet genoeg. Rondom weidevogelkerngebieden zijn grote bufferzones nodig om de vogels voldoende bescherming te geven, met een nog beter afgestemde inrichting en waterbeheer. Ook zonder de langdurige droogte hebben de pullen op de grote kale maisakkers geen voedsel en geen beschutting. Geschiktere plekken om op te groeien zijn hier moeilijk of helemaal niet te bereiken. De Kievit kuikens zijn het meest getroffen door de droogte. Ook het aantal nesten van Kievit (min 10%), Grutto (min 6%) en Tureluur (min 4%) ligt lager. Onder de Kievit kuikens eiste de droogte de grootste tol. Door langdurige harde wind en koude nachten zijn veel kuikens doodgegaan. En voedselgebrek. Tijdens de extreme droogte van dit voorjaar concentreerden de broedende weidevogels zich in de natste gebieden. Door het extreem goede muizenjaar vorig jaar, was er dit voorjaar vrijwel overal veel predatie door marter-achtigen als Hermelijn en Bunzing. Voor droogte en predatie zijn structurele maatregelen nodig; bufferzones rond weidevogelgebieden met een nog beter afgestemd beheer, predatorenbeheer en inrichting.

Pimpelmees legt weer eieren als tevoren

Vanaf 2012 legden Koolmezen enkele jaren tot wel twee eieren minder dan daarvoor (van 9 tot 10 naar 7 of 8). Die dip bleek in 2018 en 2019 voorbij. Ook bij Pimpelmezen deed zo'n dip zich voor, maar zij kwamen die pas te boven in 2019. Voor het eerst sinds 2019 legden deze mezen meestal weer 10 of 11 eieren, precies het langjarig gemiddelde over 1982-2012. Een goeie verklaring voor deze ei-leg dip is er nog niet.

Vogelhut van Rietsigaren

In de Assendelver polder Zuiderveen ligt een interessant vogelrijk natuurgebiedje vlak bij de locatie van het Innovatie Programma Veen. Ze hopen hier een vogelkijkhut te plaatsen, die wordt opgebouwd uit Lisdodden. Als de plantenvezels van de Lisdodde met behulp van schimmels aan elkaar groeien ontstaat er materiaal dat 100% afbreekbaar is. Dat noemt men innovatieve myceliumtechniek. Het materiaal is veelbelovend als bouw-materiaal en als oplossing voor inklinkende veenbodems. Lisdodde is een natte teelt voor een nieuw landbouw-economisch verdienmodel en een oplossing om bodemdaling in veenweide gebied tegen te gaan.

Het landje van Geijssel

Onlangs kocht Landschap Noord-Holland dit kostbare stukje land met hulp van zijn Beschermers. Het blijft natuurlijk vernoemd naar veehouder Jan Geijssel, die sinds jaar en dag zorgt voor een laagje water op het land, zodat duizenden trekvogels hier in het voorjaar kunnen 'opvetten'.

We missen het Duinkonijn

Het Duinkonijn, ooit een plaag, is in de meeste duingebieden een zeldzame verschijning geworden. In de duinen van Heemskerk tot Bergen zijn ze vrijwel verdwenen. In het Kraansvlak en het naastgelegen hondenloop gebied zijn er wel veel. En op de Maasvlakte bijvoorbeeld struikel je er over. Dat vereist dus onderzoek naar de oorzaken. Ze horen thuis in het duin-biotop. Ze houden de vegetatie kort en gaan de verdichting van het duinlandschap tegen. Ze trappelen en graven in het zand en zorgen zo ook voor verstuiving. Duinviooltjes, die je alleen op open zandplekjes vindt, verdwijnen zonder het konijn. Bovendien zijn konijnenholten geschikte broedplaatsen voor de Tapuit en de Bergeend. En als prooi zijn ze ook belangrijk in de voedselketen. Wat omvat het onderzoek? Monitoren, bloedmonsters nemen, verplaatsen uit volle gebieden, grote grazers het lange gras laten weggrazen en bescherming tegen predatoren.

Tapuit

Foto: Hans Stapersma

Dagboek Heemskerk, nr 30

Jan Zweeris

Het dorp

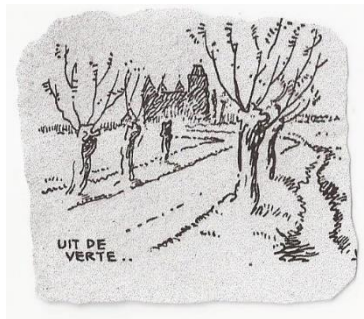
Toen het weer eens een zonnige dag was met niet al te veel wind, kon ik eind oktober en begin november weer eens op de tuinbank zitten. En genieten van de zonnewarmte en alles in de tuin en in de omgeving. Een grote jonge Zilvermeeuw zat vaak op dezelfde schoorsteenpijp de omgeving te bespieden of er iets van zijn gading was. Een standbeeld hoog op het huizenblok. Plotseling verdween hij met een rustige zweefduik tussen de huizen. De meeste beweging kwam van de Kauwen. Alleen of in groepjes verkenden ze hun territorium/familie gebied. Dat ging meestal gepaard met de nodige schreeuwende contactgeluiden. De buurt Eksters komen alleen of met z'n tweetjes langs. Meestal zonder geluid. Deze mooie zwart-wit getekende vogels vliegen minder sierlijk dan ze er uit zien. Een deftige verschijning met een onbeholpen vlucht. Ze bouwen wel stevige grote bolvormige takkennesten in de buurt, die soms door Kraaien worden veroverd in hevige gevechten.

Ook een eenling is de Houtduif met z'n witte halsstreep. Hij komt naar de voedertafel als alle vogels vertrokken zijn. De restjes voor hem, ook tussen de planten. De 6 buurt Tortels verschijnen in wisselende groepjes. Ze hebben 2 of 3 voederplekken, die ze dagelijks bezoeken of in de gaten houden. Aan de overkant van mijn huis is ook een voederplek. Op de nok van dat huis zit af en toe de hele familie Tortel in het zonnetje te wachten op een voedsel teken in de buurt. Bij de lunch of het diner is dan wel een soort hiërarchische volgorde. De dominante duif bepaalt wie er mee aan tafel mag. De niet gewenste duiven worden met geweld weggebonjourd. Een laagstaande moet ongeduldig op zijn beurt wachten tot de andere genoeg hebben. Meestal wordt deze voorstelling in de war gebracht door een paar Kauwen. Die bezetten dan de voedertafel tot ze plotseling verdwijnen. De Mussen komen dan ook tevoorschijn om het grondvoer op te pikken. Soms is er een durfal die brutaalweg tussen de duiven kruipt om een graantje mee te pikken, zonder problemen. Een enkele keer valt er een Zilvermeeuw uit de lucht die de hele voedertafel inneemt. Meestal is het voer niet naar zijn zin en verdwijnt hij weer snel, tot genoegen van de wachtenden in de buurt. Nu de bomen weer bijna kaal zijn, is de vogelbevolking weer makkelijker te spotten. Toch kan je je raar vergissen. Zonder kijker meende ik een stuk of 8 Tortels in een verre boom te zien. Kijker gehaald en....daar hingen een stelletje grote beigeachtige bladeren.

De Slechtvalken

Ze zijn nog steeds bewoners van onze beide kerktorens. Ook de 2 jonge vogels vliegen hier nog rond. Ze zijn alleen niet geringd. Huub kan dat niet. Dat zou een klusje geweest kunnen zijn voor de werkgroep "Roofvogels". De beide oudervogels waren wel geringd. Hij heeft de gegevens genoteerd en uitgevogeld wat zij betekenen. Het mannetje is geringd in mei 2013 in het Amsterdamse Havengebied. Het vrouwelijke exemplaar is in mei 2017 geringd op het gebouw van de Technische Hogeschool Delft. Of dit hetzelfde paar is als vorig jaar is niet na te gaan. Bovendien is er veel strijd onder de mannetjes. De winnaar veroverd dan het vrouwtje en de verliezer moet op zoek naar een andere partner.

De andere gebieden In het Marquette Bos is de gewone bezetting aanwezig, zoals Sperwers, IJsvogels en 2 Zilverreigers en natuurlijk de Halsband Parkieten, die daar hun slaapbomen hebben en door het hele dorp te horen en te zien zijn. De

Knobbelzwanen peddelen overal in het dorp rond met hun grauwe jongen. Ook de Meerkoeten hebben gezorgd voor een aantal nakomelingen. Net als enkele paartjes Waterhoen. In de zijgevels van de gerestaureerde woningen in de Muziekbuurt zijn meestal 3 nestkaststenen gemetseld. Bij een aantal heeft al bewoning plaats gevonden. In het Duingebied zijn de tellers actief geweest. De Klapekster is er ook weer gespot. Ook grote groepen Kramsvogels waren op zoek naar voedsel. Natuurlijk waren de Duindorens in trek, maar ook op de grond viel wel het een en ander te snacken aan kruip- en kronkelbeestjes. Aan beide kanten van de Noorder-Maatweg is altijd wel vogelleven te zien. Al langsfietsend zag ik laat in de middag op de weilanden van de Waterberging grote groepen Kolganzen en nog grotere groepen Grauwe. Op de Hoge Weide was het veel rustiger, een klein groepje Kieviten. Bij het watermolentje zag ik op de oever een grote zwarte plek?? Toen ik dichterbij kwam, zag ik dat het een grote groep Meerkoeten was, die samengeklonterd bij elkaar zat. Het leek wel of ze het koud hadden.

Eerste broedgeval van de IJsvogels in Corona-tijd

Cees Baart

Sinds het jaar 2000 verscheen er met enige regelmaat een IJsvogel bij de vijver in onze natuurtuin. Dit was voor mij een aanleiding om te kijken of ik voor deze mooie vogelsoort een geschikte broedplek kon maken. Vandaar dat ik in 2008 een steile oever liet graven. Deze werd met behulp van boomstronken verstevigd waarna ik zelf de nodige gaten met zand opvulde. Deze steile oever bleek voor de IJsvogels geen geschikte plek te zijn. Ze kwamen wel een kijkje nemen, maar daar bleef het bij. De oever zelf kalfde in de loop der tijd af. Zo'n wand op of in het zand maken en dan zijn steilheid behouden, viel niet mee. Kortom, in 2016 maakte ik samen met Peter van Renen een nieuwe wand. Deze keer van planken, recht opgetrokken met 4 gaten erin. Achter de wand vulden we het met ongeveer 100 kruiwagens zand op. Dit zand hadden we overigens tussendoor flink met emmers water ingewaterd.

En dan ... verschijnt er op 18 maart van dit jaar een paartje IJsvogel bij de wand. Uitgerekend in de Corona-tijd en net nu de natuurtuin 25 jaar bestaat!

Eerste steile oever 2008-2016

IJsvogelwand van november 2016

Of het de rust is, die heerst rondom de IJsvogelwand door de geringe activiteiten vanwege het virus Covid 19 of de geschiktheid van het broedbiotoop zelf, het zorgt er in ieder geval voor dat Ria en ik ons in deze Corona-tijd niet hoeven te vervelen. Aan het gedrag van de IJsvogels valt af te lezen, dat zij in de wand geïnteresseerd zijn. De volgende dag al wordt er met het graven van de nestgang begonnen. Om beurten werken ze hier met tussen-pozen aan, terwijl altijd één van de twee de omgeving in de gaten houdt.

1ste Overzicht van een uur observatie: 22/3 met zon, 8 C, wind Oost 5: Fris!

- 7.00 uur Ik kom in de kijkhut en zie beide vogels in en bij de wand. Man komt visje brengen.
- 7.05 uur Man is terug en slaat visje op stok overkant van de wand dood; eet hem daarna op. Wast zich / duikt 6x in het water en vliegt weg.
- 7.23 uur Man terug op de stok voor de wand; kop naar de wand toe; lijkt te wachten.
- 7.29 uur Man gaat in de Rimpelrozen naast de wand zitten; verdekt.
- 7.30 uur Man vliegt naar de vijver van buurman Hans.
- 7.43 uur Vrouw komt terug; zit voor de wand; vliegt weer weg.
- 7.45 uur Vrouw is terug met een vis; na vis gegeten te hebben; zit hier chill op de stok.
- 7.47 uur Vrouw gaat voor de wand op de stok in het zonnetje zitten.
- 7.55 uur Zitten samen op de stok voor de wand. Ze gaan graven. Man gaat gat 3 in en blijft hier 1 minuut in.
- 7.58 uur als man uit gat 3 komt, gaat hij meteen gat 2 in. Het zand zie ik uit het gat stuiven. Hierna gaan ze samen chillen voor de wand.

Om de beurt graven

Chillen voor de wand

Wanneer zij na zo'n 12 dagen hiermee klaar zijn, zie ik de visoverdracht van man aan vrouw IJsvogel. Er wordt dan ook gepaard. Vrouw IJsvogel is nu met de ei-leg bezig waarna op 8 april met broeden begonnen wordt. Ook dit onderdeel wordt door hen beide om beurten gedaan.

Intussen gebeurt er meer rondom de ijsvogelwand. Er komen allerlei bezoekers langs; variërend van katten tot vogels. Dat katten een soort van vanzelfsprekende bedreiging vormen voor de IJsvogels lijkt logisch, doch een Ransuil (zie verslag in de vorige Winterkoning; jaargang 55, nr.4, oktober 2020) en een Blauwe Reiger zijn dit ook. Zelfs een Waterhoen, een Houtduif en een Merel wordt door de IJsvogels als duidelijk storende factoren ervaren. Terwijl ze de grote vogels als Ransuil en Blauwe Reiger rustig in de gaten blijven houden, wordt op de iets kleinere wel degelijk de aanval geopend. Als toeschouwer kan je voor hun bewaking van de nestplaats alleen maar diep respect hebben. Zo dapper dat ze zijn!

Intussen wordt er gebroed. Feitelijk is dit een stille periode van pak weg 21 dagen. De IJsvogels gaan in deze periode stil en sneaky te werk. Alleen tijdens de aflossing van hun 'broedbeurt' hoor je ze met elkaar communiceren. Met hun kenmerkende roep 'tjie-ie -iet' komt een van hen aanvliegen, gaat 'piepend' voor de wand zitten en komt de een er vervolgens uit en gaat de ander de nestgang in. Binnen enkele minuten is dit gedaan waarna degene die van het nest komt weer snel wegvliegt. Met andere woorden als je dit moment net mist dan zou het erop lijken, dat er niets gebeurt...

De grote belagers

2de Overzicht - aflossingsmoment tijdens broeden: 11/4, zon, 15-17 C; ZO2.

15.10 uur Als ik in de kijkhut kom, is er niets te zien. Ik hoorde ze wel roepen en ....toch...

15.12 uur Man komt aanvliegen en gaat roepend op stok aan de overkant van de wand zitten. Vliegt hierna gelijk piepend naar de tak voor de wand alsof hij zeggen wil: "Mijn beurt!" Dan vliegt ie terug naar de stok aan de overkant. Vrouw komt uit de nestgang en gaat op de tak voor de wand zitten. Man vliegt naar haar toe en gaat naast haar zitten. Man vliegt weer naar de stok aan de overkant en vliegt hierna linea recta gat 2 in. Zo de aflossing is geslaagd. En vrouw?? Zij vliegt naar de stok aan de overkant en plonst hier maar liefst 17 x ! Poetst uitgebreid haar veren tussendoor. Na zo'n 5 minuten vliegt ze richting de nabij gelegen polder.

Mijn broedbeurt zit erop

Tijd voor mijn uiterlijke verzorging

Op 27 april zie ik de IJsvogels voor het eerst voeren. Deze voer-periode duurt 23 tot 27 dagen. In die tijd moeten heel wat visjes gevangen worden. En dat heb ik dan ook zien gebeuren. Telkens wanneer er zo'n 6 à 7 visjes gevoerd zijn, nemen de ouders een pauze van ongeveer een uur. In die tijd wassen ze zich en eten ze zelf. Of graven de volgende nestgang uit. Door beide wordt gevoerd en zo zijn de taken tussen hen goed verdeeld.

Winterkoning op weg naar zijn nest

Is de kust veilig?

Een leuke bijkomstigheid is, dat gedurende de tijd dat de IJsvogels zo bezig zijn met het verzorgen van hun kroost, een Winterkoning man een nest aan het bouwen is in een van de andere gaten. Daarbij houdt deze angstvallig de terugkeer van de IJsvogels in de gaten. Later echter wordt zijn nest in gat 3 rigoures door de IJsvogels opgeruimd, omdat ze hier later hun 2de broedsel willen beginnen. Tja, in de natuur gelden andere wetten.

Het nest van de Winterkoning? Weg ermee!

En zo is hier weer orde op zaken gesteld

3de Overzicht – er wordt in de pauze van het voeren gegraven: 10/5, wolken met een zonnetje; 7-18 C; wind N 2.

- 6.45 uur Als ik in de kijkhut kom, is er niets te zien.
- 6.50 uur Vrouw slaat grote vis dood op de tak bij de grote vijver; vliegt naar de wand en voert.
- 6.52 uur Man komt op de stok overkant van de wand zitten zonder vis.
- 6.58 uur Vrouw gaat op stok overkant zitten en heeft een "grote dikke oranje snavel". Pardon...er blijkt een goudvis in haar snavel te zitten! De vijvertjes in de buurt zijn dus niet veilig, maar ja, vis is vis hè.
- 7.05 uur Paartje Krakeenden zwemt onrustig rond vanwege de intimiderende houding van een Waterhoen. Ze vliegen al snel weer weg.
- 7.07 uur Intussen zit man Ijsvogel bij de wand en gaat gat 1 keuren. Wordt dit het volgende nest?
- 7.13 uur Vrouw terug met vis en voert.
- 7.15 uur Man terug zonder vis.
- 7.25 uur Man met vis terug en voert.
- 7.31 uur Vrouw met grote vis; voert; blijft 5 sec. in het nest.
- 7.35 uur Man met grote vis; voert en hierna vliegen ze samen naar grote tak bij grote vijver.

7.40 -7.55 uur

Samen bezig met graafwerkzaamheden bij gat 3. De Winterkoning komt nog even kijken en ziet dat zijn nest weg is... Gat 3 is al behoorlijk diep, want man blijft minstens 2 minuten weg. Gaat 6x in en uit de nestgang ofwel komt tot 6 graafacties. Hierna gaat vrouw graven. Ze graven zelfs 1x samen. Ze laten zo zien dat de nestgang al behoorlijk diep is. Man zit ver in de nestgang en vrouw bij de 'deuropening' te graven. Tussendoor plonzen ze; spoelen het zand af en poetsen hun veren.

Na een graafactie wordt er geplonsd

Over andere wetten gesproken. Op 21/5 zit ik om 5.10 uur in de kijkhut. Het is haast nog donker als ik een Bosrietzanger goed zijn best hoor doen en verwacht dat de jonge IJsvogels misschien vandaag gaan uitvliegen... Van uitvliegen blijkt nog geen sprake te zijn, maar wat wel opvalt is dat ik vanaf 6.15 uur man IJsvogel niet meer zie. En net nu het om het moment van uitvliegen spant, blijft hij uitgerekend weg. Ook 22/5 zie ik man IJsvogel nog steeds niet. Totdat ik een appje krijg plus foto van mijn naast de natuurtuin woonachtige neef Erik met een dode IJsvogel met de kop eraf... Dan is weliswaar het raadsel opgelost, maar voor vrouw IJsvogel betekent dit wel een enorme klus. Gaat het haar in haar eentje lukken? Ik kan u gerust stellen, dat is haar prima gelukt. Op 23/5 vliegen er 6 sterke jonge IJsvogeltjes uit!

Laatste dagen worden grote vissen gevoerd

4 van de 6 uitgevlogen jongen

4de Overzicht – het uitvliegen op 23/5: zon met een wolkje; 8-18 C; wind ZW 5-6.

5.15 uur Als ik in de kijkhut kom is er niets te zien. O ja, wel de Waterhoen die op de tak voor de wand zit. (En verder zie ik geen man IJsvogel????)

5.26 uur Vrouw vliegt langs en gaat richting de polder.

5.30 uur Vrouw met vis op de stok aan de overkant van de wand. Ze wacht totdat de Waterhoen van de tak weg is; daarna voert ze; plonst 2x onderweg naar de stok aan de overkant; vliegt hierna naar de grote vijver.

5.36 uur Vrouw terug op de stok aan de overkant; plonst 2 à 3x en vliegt weer weg.

5.45 uur Waterhoentjes zitten samen op de tak voor de wand. Vliegen kort hierna weg.

5.50 uur Vrouw met een vis op de stok aan de overkant en mept de vis hier dood; gaat deze hierna voeren; plonst een paar keer en gaat zich in de Rimpelrozen naast de wand poetsen.

5.56 uur Vrouw met grote vis op de stok aan de overkant; mept deze hier dood; voert en plonst.

6.10 uur Vrouw met vis; zelfde ritueel.

6.34 uur En dan hoor ik...“tijk – tijk -tijk”. Als ik kijk, zie ik een IJsvogel met de snavel richting de wand op de tak zitten... Eerst denk ik nog: “Zal man IJsvogel terug zijn???” (Wishful thinking!) Dan kijk ik nog eens goed met de verrekijker en zie ik:

- een kort snaveltje
- met een wit puntje
- steeds die knikkende beweging met het kopje
- donkere, haast zwarte pootjes
- veel fletsere kleuren; meer bruin i.p.v. oranje

Conclusie: het 1ste IJsvogeltje is uitgevlogen. Zo verrassend compleet als die is, zet hij mij in eerste instantie op het verkeerde been. Binnen een kwartier vliegen er 6 jongen uit!

6.50 uur Vrouw komt tot 2x toe met een vis, maar...voert deze niet. Ze vliegt van de ene kant van de poel naar de andere en de jongen vliegen haar achterna. Het ziet eruit alsof ze vliegles krijgen. Ook gaat vrouw nog een keer met een vis de nestgang in. Dit duurt maar kort. Zou er toch nog een 7de jong in het nest zitten? Hierna geeft ze de vis aan een van de jongen, die hier overigens nog wel eerst flink naar pikken moet. Later krijgt nog één van de jongen op de stok naast de wand een enorme vis, die – hoe bestaat het!? – ook nog doorgeslikt kan worden.

3 jongen op de stok naast de wand

2 jongen plus moeder in de Rimpelrozen

En wat doet de rest van de jongen?

- zij vliegen van de stok naast de wand naar de stok aan de overkant naar...
- stok op de wand en naar...
- geschikte zitplaatsen in de Rimpelrozen.

8.08 uur Vrouw komt met vis naar de tak voor de wand; vliegt met de vis naar de stok aan de overkant; dan naar de stok naast de wand om tenslotte naar de jongen in de Rimpelrozen te vliegen. Uiteindelijk krijgt hier een van de jongen de vis.

8.12 uur Plotseling landt een paartje Wilde eenden in de poel voor de wand. "Splash!"... En ik? Ik zie alleen naar alle kanten blauwe flitsen opvliegen. Ze zijn van de Wilde eenden geschrokken en 4 van de 6 zijn er gelijk vandoor en weg gevlogen. Naar de grote vijver of naar de nabij gelegen vijver van neef Hans. Tenslotte zijn er nog 2 jongen in de buurt van de IJsvogelwand te zien.

Wat heb ik zoal gezien:

- vrouw/moeder die vis brengt en deze niet zomaar afgeeft
- de jongen moeten erg hun best doen om deze uit de snavel van moeder los te maken
- het uitvliegen heeft slechts een kwartier geduurd
- vrouw is minimaal 2 tot 3x in het nest gaan kijken of er nog een jong in zit
- in het nest is het donker; tellen doet ze niet; dit zo te checken blijft dus over
- de jongen gaan zich direct poetsen; hun veren invetten
- hierna zie ik al enkele plonzen; oefenen?

Al met al heeft dit hele broedproces van 18 maart tot 23 mei geduurd. Nu achteraf is dit ongeveer de eerste Corona-periode. Dan niet wetende dat we van het virus nog lang niet – als ik dit eind september schrijf - af zijn!

De jongen krijgen de vis niet zomaar cadeau

Eerste broed:

Graven	Visoverdracht Paren Ei-legfase	Broeden	Voeren	Uitvliegen
18 – 31/3	1/4	8/4	27/4	23/5 6 Jongen

Qua volhouden in positieve zin, is leuk om te vermelden dat de IJsvogels hierna nog tot 2 broedsels gekomen zijn. Ook die twee broedsels heb ik gevolgd en zal hier alleen de resultaten van noemen.

Tweede broed:

Graven	Visoverdracht Paren Ei-legfase	Broeden	Voeren	Uitvliegen
25 – 29/5	30/5 – 5/6	6/6	26/6	22/7 8 Jongen!

Derde broed:

Graven	Visoverdracht Paren Ei-legfase	Broeden	Voeren	Uitvliegen
Start 1/7	11 – 16/7	17/7	7/8	3/9 2 Jongen

Totaal: 16 jongen

Daar moet voor gewerkt worden.

Opmerkingen:

1. Van alle drie de broedrondes was moeder de constante factor.
2. Bijna tegen de uitvliegdatum van de 1ste broedronde en wel op 21/5 wordt pa gevonden met de kop eraf: gesneuveld!
3. Op 28/5 meldt zich een nieuw mannetje. Samen gaan ze met broedronde 2 aan de slag.

4. Tijdens broedronde 3 vind ik op 25/8 een plukplaats (Sperwer) van dit 2de mannetje. Opnieuw moet moeder een broedsel alleen afmaken.
5. Van dit 3de broedsel laat zij (mijn interpretatie) de jongen zo'n anderhalve dag uithongeren; voert zij niet. Gevolg 3 dode jongen voor de wand in het water. Waarschijnlijk kan zij het hele nest niet verzorgen – voedselgebrek. Hierna voert ze weer volop!
6. Op 3 sept. vliegen er alsnog 2 jongen uit. Opvallend is dat moeder tijdens dit uitvliegen / verzorgen veel last ondervindt van een juveniel sterker vrouwtje!
7. Alsof dit juveniele vrouwtje de IJsvogelwand voor volgend jaar al aan het claimen is.
8. Uiteindelijk kan ik dit prachtige resultaat van 16 jongen aan Klaas Pelgrim (coördinator IJsvogelwerkgroep) doorgeven.

De constante factor: Vrouw IJsvogel van 3 broedsels

Ik eindig met een lofzang op de IJsvogel:

De IJsvogel

*Kleuren oranje – blauw
Kort van lijf en leden
Gedrongen, sterk en stoer
Daar wil ik mijn tijd wel aan besteden.*

*Rust en stilte zijn opvallend
Het Corona – virus in deze positief
Hierdoor vinden de IJsvogels
Eindelijk hun gerief.*

*Komen tot broeden
Kiezen de wand
Ik, wij volgen ze
Verscholen vanaf de overkant.*

*Vissen brengen, voeren
Vele na elkaar
Zo krijgen de jongen
Heel wat eten van dit paar.*

*Dan plots zit het tegen
Man IJsvogel is weg
Waar ie hij nou gebleven
Vrouw IJsvogel heeft pech.*

*Doch dapper gaat zij verder
Blijft voeren, doet haar best
Nog even ermee doorgaan
Zij wordt nu echt getest.*

*En dan is daar die kers
Op de geweldig mooie taart
6 Jongen vliegen heden uit
Met best een flinke vaart.*

*De verwondering die rest ons
’t Nagenieten en beleven
En waren even deelgenoot
Van dit bijzondere IJsvogel-
leven.*

PS. Alle foto's bij dit verslag zijn gemaakt door Cees Baart.

Prooi van de Havik in de duinen bij Castricum

Jos Vroege

In de afgelopen twintig jaar waren er in ons onderzoeksgebied in de duinen bij Castricum vijf territoria van de Havik: 1. Noord/Midden, 2. Commissarisveld-Zuid/Glopstukken, 3. Zuidoost, 4. Zuidwest en 5. Commissarisveld-Noord (noot 1). In 2000-2019 waren daar 18, 15, 11, 9 en 0 succesvolle broedgevallen (Vroege, 2020). In hoeverre hebben de verschillen in broedsucces tussen deze territoria te maken met verschillen in voedselaanbod? Dat is de vraag die in dit artikel centraal staat.

Commissarisveld

In het noordelijk deel van het Commissarisveld werden twee broedpogingen gedaan: in 2007 en 2010. In beide gevallen was de broedpoging niet succesvol. Dat had waarschijnlijk te maken met het feit dat zich op korte afstand van het nest (690 en 760 meter) een tweede haviknest bevond: in het zuidelijk deel van het Commissarisveld. Daar werd in die jaren wél met succes gebroed (Vroege, 2020).

Dat in 2007 en 2010 in het Commissarisveld twee havik-vrouwtjes tot broeden kwamen zegt iets over de aantrekkelijkheid van dit gebied. In de jaren dertig en veertig van de vorige eeuw werd in deze duinvallei, gelegen tussen het Vogelduin en Camping Bakkum, bos geplant (Van der Linden, pers. med.). Dat bos is voor het publiek niet toegankelijk. Het wordt alleen doorsneden door de Grote Veldweg - het pad van de camping naar het strand. Dit vormt de grens tussen Commissarisveld-Noord en Commissarisveld-Zuid.

Het Vogelduin is een van de locaties in het Noordhollands Duinreservaat waar nog Konijnen voorkomen (Van Oosten, 2018; Zonneveld, 2020). In de omgeving van Camping Bakkum werden bij broedvogelinventarisaties in 2013 en 2019 veel territoria van de Houtduif aangetroffen (Veenstra e.a., 2013; Schekkerman, pers. med.). Dat het Commissarisveld zich op ongeveer een kilometer afstand van zee bevindt, maakt het als havik-territorium mogelijk nog aantrekkelijker. Langs de kust vindt vogeltrek plaats. In het Commissarisveld zit je daarbij op de eerste rang (noot 2).

Zuidoost

Behalve Camping Bakkum - gelegen ten noorden van de Zeeweg, in gebied Bakkum-Egmond - is er in de duinen bij Castricum nog een tweede camping: Geversduin. Die ligt langs de Hoofdweg, in het zuidoosten van ons onderzoeksgebied. Bij de broedvogelinventarisatie in 2012 vond men

ook in de omgeving van Camping Geversduin relatief veel territoria van de Houtduif (Veenstra e.a., 2012). In 2018 werden in dit gebied vrijwel geen territoria van Houtduiven aangetroffen (Schekkerman, pers. med.). Dat zou te maken kunnen hebben met de aanwezigheid van de Havik. In 2010-2014 werden bij haviknesten in het zuidoosten van gebied Castricum vrijwel ieder jaar resten van postduiven en niet nader gespecificeerde duiven gevonden, in de jaren daarna alleen in 2019 resten van Houtduif (bijlage 1). Wordt bij een schaarste aan postduiven - de “zomerse hoofdprooi” van de Havik (Bijlsma, 2016) - meer gejaagd op de doorgaans in de winter belangrijke Houtduiven (noot 3)?

Houtduif geslagen door Havik. Commissarisveld-Zuid, 9-1-2016 Foto: Jos Vroege

In het zuidoosten van gebied Castricum deed de Havik de afgelopen tien jaar ieder jaar een broedpoging (Vroege, 2020). In 2011 werd door spelende kinderen in de omgeving van het nest een hut gebouwd. In 2015 en 2019 werden om onduidelijke redenen geen jongen groot gebracht. Als wel met succes werd gebreed, bracht de Havik in 2010-2014 gemiddeld 3.0 en in 2015-2019 gemiddeld 1.7 jongen voort (bijlage 2). Het heeft er alle schijn van dat de afgelopen jaren sprake was van een tekort aan De Winterkoning 56 (1)

voedsel. Zou dat de reden zijn dat de broedpogingen in 2015 en 2019 zijn mislukt, en niet predatie door een Boommarter of ruzie met een Nijlgans (Vroege, 2020) (noot 4)?

De Haviken in het zuidoosten van gebied Castricum broeden op ruim drie kilometer van zee. Met het oog op de vogeltrek langs de kust is dat niet ideaal: als Havik zit je hier derde rang. In 2012 werden op het nest in het zuidoosten van gebied Castricum resten van Konijn aangetroffen (bijlage 1). Dat is opmerkelijk: in dit deel van het Noordhollands Duinreservaat zijn Konijnen zeldzamer dan in het Vogelduin. Behalve in het duin jagen de Haviken uit het zuidoosten van gebied Castricum ook in de polder. Daar zag ik ooit hoe een vrouwtje Havik, nadat zij een meeuw had geslagen, door een Buizerd werd weggejaagd bij de prooiresten (Vroege, 2012). Zou door het ontbreken van dekking in de polder daarop een grotere kans bestaan dan in het duingebied?

Noord/midden

In het noorden/midden van gebied Castricum deed de Havik niet alleen in 2010-2019, maar ook in 2000-2009 ieder jaar een broedpoging (Vroege, 2020). Bij de broedvogelinventarisatie in 2012 vond men ook in de omgeving van Kijk-Uit - de voormalige jachtopzienerswoning aan de Brede weg - veel territoria van de Houtduif (Veenstra e.a., 2012). Vanaf de Papenberg - een hoog duin aan de oostzijde van gebied Castricum - zag ik op 11 maart 2000 hoe een Havik in de omgeving van Kijk-Uit hoogte maakte en zich vervolgens met grote snelheid op een duif stortte - een iconisch beeld (Vroege, 2012). Bij de broedvogelinventarisatie in 2018 werden in dit gebied vrijwel geen territoria van Houtduiven aangetroffen (Scheckerman, pers. med.). Zou de afname van de postduif zich ook hier doen gelden?

Behalve in het duin jagen de Haviken in het noorden/midden van gebied Castricum ook ten oosten daarvan: in het stedelijk gebied van de gemeente Castricum en waarschijnlijk zelfs in de polder tussen Castricum en Uitgeest. Op 19 juli 2011 zag ik daar hoe een vrouwtje Havik met prooi naar het noordwesten vloog - in de richting van het nest in het midden van gebied Castricum, ruim drie kilometer verderop. De vogel werd daarbij achtervolgd door luid alarmerende meeuwen en Scholeksters (noot 5). Op 16 juli 2016 zag ik aan de zuidkant van Castricum een vrouwtje Havik met prooi naar het zuidwesten vliegen - in de richting van het nest in het zuidoosten van gebied Castricum, ongeveer een kilometer verderop. Toen werd de Havik achtervolgd door een aantal luid alarmerende meeuwen (noot 6).

Net als hun soortgenoten in het Commissarisveld jagen de Haviken in het noorden/midden van gebied Castricum ook in het open duin aan de westzijde van het Noordhollands Duinreservaat. De afstand van hun nest tot aan zee is ruim twee kilometer. Met het oog op de vogeltrek langs de kust is dat gunstiger dan in het zuidoosten van gebied Castricum: als Havik zit je hier tweede rang. Op minder dan een kilometer afstand van hun nest bevindt zich Infiltratiegebied Castricum – een water- én vogelrijk gebied. Niet alleen voor de Haviken in het noorden/midden van gebied Castricum is dat dichtbij: in 2000-2007 broedden de Haviken uit het zuidwestelijk territorium vijf keer op minder dan 500 meter van het Hoefijzermeer, aan de zuidkant van het infiltratiegebied (Vroege, 2020).

Mannetje Havik plukt Tuleur. Weidevogelreservaat 'De Kampen', 18-5-2020
Foto: Rob van Bemmelen

Zuidwest

Het havikterritorium in het zuidwesten van gebied Castricum was, na een laatste succesvolle broedpoging in 2007 in het bos bij het Hoefijzermeer (nu deels gekapt), in 2008 niet bezet. In 2009 verhuisde de Havik van het noorden naar het midden van gebied Castricum. Vestiging van een nieuw havikpaar in het zuidwesten werd daardoor lastig. In 2017 werd dat voor De Winterkoning 56 (1)

het eerst geprobeerd: op 760 meter van het nest in het midden van gebied Castricum werd een nieuw nest gebouwd. Beide broedpogingen mislukten. In 2019 werd andermaal een nieuw nest gebouwd, nu op 550 meter afstand van het nest in het midden van gebied Castricum. De Havik in het zuidwesten was succesvol, de Havik in het midden van gebied Castricum niet (Vroege, 2020). In 2020 werd wederom een nieuw nest gebouwd, nu op 360 meter van het nest in het midden van gebied Castricum. Dat nest was inmiddels vervallen: het territorium in het noorden/midden van gebied Castricum is verlaten.

Het nieuwe nest in het zuidwesten van gebied Castricum bevindt zich, net als de (oude) haviknesten in het noorden/midden van gebied Castricum en in Commissarisveld-Zuid/Gloptstukken, binnen een kilometer van Infiltratiegebied Castricum. In dit gebied jaagt de Havik onder andere op watervogels. In bijlage 3 heb ik al de mij bekende gevallen waarin een watervogel in Infiltratiegebied Castricum door een Havik werd geslagen op een rij gezet. Wat opvalt, is dat dit vrijwel steeds in het winterhalfjaar gebeurde. Alleen het havikvrouwtje dat Rob van Bemmelen op 7 augustus 2017 aan de noordkant van het Hoefijzermeer (vermoedelijk) een Meerkoet zag plukken, zal haar prooi wellicht met haar uitgevlogen jongen hebben gedeeld.

De meest opvallende prooi was de (juvenile) Roodkeelduiker die Hans Schekkerman op 11 februari 1996 vond aan de noordzijde van het Hoefijzermeer. “De vogel had enige olie op de buik en was nog maar net dood: de ogen glansden nog en lijkverstijving trad pas na 20 minuten in. De Havik was nog maar net begonnen met eten en had alleen aan weerszijden de spier opgegeten die de vleugel omhoog tilt (de vogel lag op zijn buik). Bij weging 15 minuten na de vondst (op de vinkenbaan) bleek de duiker 1094 gram te wegen.” Een “dag na de dooi-inval” was het Hoefijzermeer nog volledig dichtgevroren. “Het meest waarschijnlijke scenario is dat de Roodkeelduiker, zoals beoliede exemplaren dat wel meer doen, boven het infiltratiegebied rondvloog op zoek naar een geschikte plek om te landen en toen door de Havik is gepakt” (noot 7).

Voedseltekort

In 2015-2019 waren er in de duinen bij Castricum 12 succesvolle broedgevallen van de Havik: net zoveel als in de vijf jaar daarvoor. Bij nesten die succesvol waren, was het aantal uitgevlogen jongen echter kleiner dan in 2010-2014: 2.3 versus 3.0 (bijlage 2). Dat zou, net als het verminderde reproductiesucces van de Havik in het oosten van Nederland, te maken kunnen hebben met een afname van de postduif en de Houtduif

(Rutz & Bijlsma, 2006; Bijlsma 2016). In het havikterritorium in het zuidoosten van gebied Castricum vond de grootste terugval plaats. Betekent dit dat de polder grenzend aan de binnenduinrand in de broedtijd minder interessant is als jachtgebied dan het buitenduin en het infiltratiegebied? Anders dan in de omgeving van Camping Geversduin en van Kijk-Uit is in de omgeving van Camping Bakkum de afgelopen vijf jaar van een afname van het aantal territoria van de Houtduif geen sprake. Is dichtbij zee de afname van de postduif minder sterk (noot 8)? Of beschikken de Haviken in het Commissarisveld over alternatieven: Konijnen in het Vogelduin en vogeltrek langs de kust?

Vrouwetje Havik met Waterhoen. Hoefijzermeer, 30-11-2019
Foto: Hielke Boomsma

Bij een schaarste aan middelgrote vogels zoals duiven is sprake van een verhoogde predatiedruk door Haviken op kleinere prooien en roofvogels

(Rutz & Bijlsma, 2006). In het Noord-Kennemerlands Duin waren Boomvalken in 2000 - toen de Havik voor het eerst het maximum van 25 territoria bereikte en van voedselgebrek nog geen sprake was - echter al als broedvogel verdwenen (Levering, 2019; Vroege, 2012). Niet ver van het haviknest in het noorden van gebied Castricum zagen wij hoe een Ransuil door een Havik werd geslagen (Vroege, 2012). Klemann & Veenstra (2001) vonden in 2000 bij de broedvogelinventarisatie van het Noordhollands Duinreservaat zeven geplukte Ransuilen. Zij stelden 4 territoria vast. In 1988 waren in dit gebied nog 27 en in 1993 12 territoria van de Ransuil. Net als de Boomvalk was de Ransuil dus al sterk afgenomen toen de Havik in het Noord-Kennemerlands Duin het maximale aantal territoria bereikte (noot 9).

Rutz & Bijlsma (2006) stellen dat voedseltekort bij Haviken niet alleen van invloed is op het broedsucces, maar ook de kans verkleint dat niet-broedende vogels ('floaters') vrijgekomen plaatsen innemen. In 2000-2019 is in het territorium in het noorden/midden van gebied Castricum ieder jaar een broedpoging gedaan; in 2020 was dit territorium niet bezet. In het zuidoosten van gebied Castricum deed de Havik in 2000-2009 vijf keer een broedpoging (Vroege, 2020) (noot 10); vanaf 2010 is dit territorium ieder jaar bezet. In Commissarisveld-Zuid/Glopstukken werd in 2000-2019 16 keer een broedpoging gedaan. In 2003 en 2005, toen in de wintermaanden een deel van het bos was gekapt en het jaar daarvoor het mannetje in de buurt van het nest was gesneuveld, gebeurde dat niet (Vroege, 2017). Na een "aanhoudende winter" met "schaarste aan voedsel" (Sevink, 2013) was dit territorium in 2013-2014 twee jaar niet bezet. In het zuidoosten van gebied Castricum gebeurde dat in 2008-2009 (Vroege, 2020). Zouden die twee jaar nodig zijn geweest om een volledig nieuw paar te vormen en de strijd met andere Haviken om het territorium te beslechten? Of zouden andere factoren hierop van invloed zijn geweest, zoals de aanwezigheid van de Boommarter in Commissarisveld-Zuid/Glopstukken (Vroege, 2017) en verstoring door hutten bouwende kinderen in het zuidoosten van gebied Castricum (Vroege, 2012)? In gebied Castricum worden regelmatig Haviken gefotografeerd die niet behoren tot de broedpopulatie: op 17 november 2018 een 2kj vrouwtje op het eiland in het Hoefijzermeer (Vroege, 2020), op 28 mei 2019 een 2kj mannetje op het sperwernest in de Driehoek (Vroege & Levering, 2020), op 3 mei 2020 een 2kj Havik op het Watervlak (foto 4). Waarschijnlijk zijn in de duinen bij Castricum voldoende 'floaters' aanwezig om vrijgekomen plaatsen in te nemen. Of in dit gebied zoveel voedsel aanwezig is dat zij de komende jaren het territorium in het noorden/midden van gebied Castricum weer durven te bezetten, is afwachten.

Dank

Met dank aan Paul van der Linden (PWN) voor informatie over de ouderdom van het bos in het Commissarisveld, aan Rob van Bemmelen en Hielke Boomsma voor toestemming om de door hen gemaakte foto's als illustratie bij dit artikel te gebruiken, en aan Henk Levering en Hans Schekkerman voor commentaar op een eerdere versie van dit artikel (en voor informatie over de Houtduif in het Noordhollands Duinreservaat in 2018/2019).

Havik, tweede kalenderjaar. Watervlak, 3-5-2020

Foto: Jos Vroege

Literatuur

- Bijlsma, R.G. (1998). *Handleiding veldonderzoek roofvogels* (2de, gecorrigeerde druk). Utrecht: KNNV Uitgeverij.
- Bijlsma, R.G. (2016). Postduiven *Columba livia* als prooi van Haviken *Accipiter gentilis*: veranderingen in de afgelopen eeuw. *De Takkeling*, 24, 194-207.
- Bijlsma, R.G., & Geneijgen, P. van (2018). Het voedsel van Nederlandse Slechtvalken *Falco peregrinus*, met bijzondere aandacht voor de postduif *Columba livia*. *De Takkeling*, 26, 254-276.

- Dekkers, K. (2001). *Verslag roofvogelinventarisatie duinstreek tussen Wijk aan Zee en Camperduin 2001*. Castricum: Roofvogelwerkgroep Noord-Kennemerlands Duin.
- Klemann, M., & Veenstra, B. (2001). *Broedvogels van het Noordhollands Duinreservaat in 2000*. Beek-Ubbergen: SOVON.
- Lammertink, M. (2003). Roeiende havik. *De Winterkoning*, 38(2), 63.
- Levering, H. (2005). *Verslag roofvogelinventarisatie 2005*. Castricum: Roofvogelwerkgroep Noord-Kennemerlands Duin.
- Levering, H. (2019). *Verslag 2019. Roofvogelinventarisatie. Het vijftiengste verslag*. Castricum: Roofvogelwerkgroep Noord-Kennemerlands Duin.
- Oosten, H. van (2018). *De tapuit*. Amsterdam: Atlas Contact.
- Rutz, C., & Bijlsma, R.G. (2006). Food-limitation in a generalist predator. *Proceedings of The Royal Society B*, 273, 2069-2076.
- Schekkerman, H. (1996). Ongebruikelijke prooi van Havik. *De Winterkoning*, 31(2), 56.
- Sevink, H. (2013). Een verlate lente. *De Takkeling*, 21, 99-100.
- Veenstra, B., Dillerop, R., & Modderman, R. (2012). *Broedvogels van het Noordhollands Duinreservaat-zuid in 2012*. Doorwerth: Eco-on-site.
- Veenstra, B., Dillerop, R., & Modderman, R. (2013). *Broedvogels van het Noordhollands Duinreservaat-midden in 2013*. Doorwerth: Eco-on-site.
- Vlugt, D. (2010). Betekenis van Postduiven *Columba livia* voor Haviken *Accipiter gentilis*, en vice versa. *De Takkeling*, 18, 204-223.
- Vroege, J. (2012). De Boomvalk, de Havik en de Sperwer. *De Winterkoning* 47(2), 22-33.
- Vroege, J. (2017). Roofvogels en Boommarters in de duinen bij Castricum in 2016. *De Winterkoning*, 52(4), 21-28.
- Vroege, J. (2020). Broedgevallen van Havik, duinen Castricum 2000-2019. *De Winterkoning*, 55(1), 257-261.
- Vroege, J., & Levering, H. (2020). Cameraval bij sperwernest in de duinen bij Castricum, 2019. Deel 1: Driehoek. *De Winterkoning* 55(3): 17-21.
- Zonneveld, T. (2020). 'We missen de vlijtige en nuttige grazer'. PWN onderzoekt oorzaken sterke afname konijnenstand. *Landschap Noord-Holland*, 47(2), 27-29.

Noten

1. Het gebied dat ik met andere leden van Roofvogelwerkgroep Noord-Kennemerlands Duin onderzoek, is het Noordhollands Duinreservaat tussen de Zeeweg en de Hoofdweg bij Castricum, en het Commissarisveld - onderdeel van gebied Bakkum-Egmond.

2. Bijlsma & Van Geneijgen (2018) stellen dat Slechtvalken in Nederland waarschijnlijk minder te lijden hebben onder de afname van postduiven dan Haviken omdat zij hun gedrag hebben aangepast (e.g. nachtelijke jacht op trekvogels) en zijn gaan broeden in stedelijke gebieden, waterrijke gebieden én regio's waar gestuwde vogeltrek plaatsvindt (kust).

3. Het aantal duivenmelkers neemt in Nederland gestaag af - in de periode 2000-2014 met 2,9% per jaar - en het aantal postduiven daarmee ook (Bijlsma & Van Geneijgen, 2018). De Havik kreeg er de afgelopen twintig jaar in onze regio bovendien een concurrent bij: de Slechtvalk. In 2004 was er voor het eerst een succesvol broedgeval bij Tata Steel in Velsen/Beverwijk, in 2019 voor het eerst op de Laurentiuskerk in Heemskerk (Levering, 2005; 2019).

4. Het vrouwtje Havik kan door een tekort aan voedsel - minder postduiven aangevoerd door het mannetje? - het nest ook eerder hebben verlaten om te jagen en de Boommarter en Nijlgans zo meer mogelijkheden hebben geboden tot predatie/nestverstoring.

5. In de polder tussen Castricum en Uitgeest bevindt zich een fantastisch weidevogelgebied, in eigendom bij Stichting 'De Hooge Weide'. Dat gebied wordt beschermd met 'vossenraster'. Tegen Haviken die vanuit het duin naar de Castricumerpolder vliegen helpt dat uiteraard niet. De afstand tussen het duin en dit gebied is echter groot. Bij de weidevogelgebieden ten zuiden van de spoorlijn Castricum-Uitgeest, waaronder 'De Kampen' van PWN, is dat anders. Dat grenst aan Landgoed Marquette - voor de Havik een vaste broedplek.

6. Op 28 augustus 2018 zag ik aan de westkant van Castricum een vrouwtje Havik met prooi vanuit het dorp richting duin vliegen. Het is niet uitgesloten dat zij daarmee de begin juli uitgevlogen jongen van het nest in het midden van gebied Castricum ging voeren: "Vanaf de 60ste dag na het uitvliegen begint de dispersie op gang te komen, eerst de mannetjes, later de vrouwtjes. Bedelgedrag is dan al vrijwel afwezig (half augustus), al kunnen sommige jongen tot in oktober bedelpogingen ondernemen" (Bijlsma, 1998).

7. In Infiltratiegebied Castricum is bij vorst nog lang open water te vinden. Haviken blijken dan te profiteren van de grote concentratie watervogels: zie het relatief grote aantal waarnemingen van watervogels geslagen door een Havik in februari 2012 (bijlage 3). Op waarneming.nl schrijft Micha de Heus: "Havik pakte een meerkoet, meerkoet was te groot. Havik moest de gewonde meerkoet achterlaten op het ijs."

8. De overgrote meerderheid van de postduiven waarvan in het Noord-Kennemerlands Duin bij haviknesten ringen zijn gevonden, was verdwaald: "vooral duiven die te ver naar het noorden zijn doorgevlogen" (Vlugt, 2010). Hebben zij op weg naar huis te lang de kust gevolgd?

9. Bij de Sperwer werd in 1999-2001 in het Noord-Kennemerlands Duin 21-26 territoria vastgesteld - “een recordaantal op het moment dat de Havik in dit gebied ook zijn voorlopige maximum bereikte” (Vroege, 2012). Daarna volgde een geleidelijke afname (Levering, 2019). Voedseltekort bij de Havik kan daarbij dus wél een rol hebben gespeeld.

10. In 2004 was het waarschijnlijk het havikpaar uit het zuidoosten van gebied Castricum dat langs de Brede weg, in het midden van gebied Castricum, een nest bouwde en daarop met succes broedde (Vroege, 2020). Vermoedelijk deed het havikpaar uit dit territorium in 2001 al een mislukte broedpoging in een inmiddels gekapt sparrenbos langs de Renbaan - op 820 meter van het haviknest in het zuidwesten van gebied Castricum. Onduidelijk is waarom wij dit destijds niet als mislukt broedgeval van de Havik hebben aangemerkt (Dekkers, 2001).

Bijlagen

Bijlage 1. Prooien in 2010-2019, aangetroffen op of onder het nest van Haviken in de duinen van Castricum

	C- veld/Glopstukken	Noord/midden	Zuidwest	Zuidoost
Wilde Eend	2018	2010		
Wintertaling				2011
Sperwer				2010
Houtsnip	2012			
Postduif	2010	2010		2010, 2012, 2013
Houtduif				2019
Duif		2010		2011
Zanglijster	2010			
Gaaï		2010	2019	
Zwarte Kraai	2010	2010		2018
Spreeuw?		2014		
Konijn	2012, 2015, 2019			2012

Bijlage 2. Het aantal uitgevlogen havikjongen in 2010-2019 in vier territoria in de duinen bij Castricum

	C- veld/Glopstukken	Noord/midden	Zuidwest	Zuidoost	Totaal
2010	3	3	nvt	3	9
2011	4	3	nvt	0	7
2012	3	3	nvt	2	8
2013	nvt	3	nvt	3	6
2014	nvt	2	nvt	4	6
Gemiddeld bij succes	3.3	2.8	nvt	3.0	3.0
2015	2	2	nvt	0	4
2016	3	3	nvt	2	8
2017	3	0	0	1	4
2018	2	2	nvt	2	6
2019	3	0	2	0	5
Gemiddeld bij succes	2.6	2.3	2.0	1.7	2.3

Bijlage 3: Watervogels geslagen door de Havik in Infiltratiegebied Castricum

Datum	Waarnemer	Prooi (NL)	Havik (sekse)	Havik (leeftijd)	Bron
11-2-1996	Schekkerman	Roodkeelduiker	Vrouw	Adult	Schekkerman (1996)
16-3-2003	Lammertink	Wilde Eend	Vrouw		Lammertink (2003)
29-1-2005	Vroege/Levering	Meerkoet	Vrouw	Adult	waarneming.nl
??-??-2009	Van Bakel	Dodaars		Adult	pers.med.

22-12-2009	Klees/Lakerveld	Kuifeend	Foto: vrouw	Foto: adult	waarneming.nl
2-2-2012	Van Mourik	Wintertaling	Foto: vrouw?	Foto: adult	waarneming.nl
10-2-2012	Knijnsberg	Smient	Vrouw	2kj	waarneming.nl
12-2-2012	De Heus	Meerkoet			waarneming.nl
13-11-2014	Mudde/Van Leeuwen	Meerkoet	Foto: vrouw	Foto: 2kj	waarneming.nl
7-8-2017	Van Bemmelen	Meerkoet?	Vrouw	Adult	waarneming.nl
30-11-2019	Boomsma	Waterhoen	Foto: vrouw	Foto: adult?	waarneming.nl
18-3-2020	Nachbar	Eend	Vrouw	Adult	waarneming.nl

Jeugd-excursie Waterberging en NHD, 06-09-2020

Daan Sloog

We stonden om 09.00 uur klaar op onze gebruikelijke plek achter het station. Het was een mooie ochtend met een half-bewolkte lucht. We kregen veiligheidshesjes uitgedeeld en we waren klaar om te gaan. Er waren 5 jeugdleden, 2 vaders die meegingen en twee begeleiders. We gingen met zijn vijven fietsen; de vaders gingen met de auto. Toen we aankwamen bij de waterberging bleek al snel dat er een lepelaar zat. Deze was volwassen en was erg mooi aan het foerageren. We zagen achterin erg veel eenden, waaronder een Wintertaling, Smienten, Wilde Eenden, Soep-eenden, Krakeenden en een paar juveniele Bergeenden. Voorin zaten wat Kieviten en een Oeverloperkje. Er kwam een vrouwtje Bruine Kiek overvliegen, deze konden we erg goed zien door de telescoop. Na een tijdje kwamen we erachter dat er achterin ook nog drie Bontbekpleviertjes en een Witgat zaten.

Ik was hier erg blij om, want de pleviertjes stonden al erg lang op mijn lijstje van vogels die ik erg graag wou zien. Er werd ook nog een Boomvalk gezien, helaas miste ik deze. Ik zag wel een vrouw Torenvalk die op een paaltje ging zitten. Er was ondertussen ook nog een juveniele Kempshaan geland. Dit was een erg aangename verrassing die zich ook nog erg goed liet zien in de telescoop. Als kers op de taart vloog er ook nog een zwerm van 25 Watersnippen over. Het begon te spetteren en we gingen weer verder fietsen. We fietsten door de duinen richting het zweefvliegveld in de

duinen. Hier zagen we niet zo erg veel, alleen een Buizerd en een Torenvalk. Op een andere plek waar een van de begeleiders de dag van tevoren twee Paapjes had gezien zagen we twee Roodborsttapuiten. Ook zagen we daar 2 Torenvalken en een groep Sijsjes. We zijn ook nog bij het boetje van kees geweest, daar kwamen we er snel achter dat er een exoot zat; een Zwarte Zwaan. Verder zaten er heel veel Meerkoeten, wat Kuifeenden en een enkele Tafeleend. We zijn teruggefietst naar ons startpunt en toen was de excursie afgelopen.

Jeugdexcursie Vogeltrek, 5-10-2020

Luc en Onne

Bekijk deze prachtige presentatie op:

<https://vwgmidden-kennemerland.nl/wp-content/uploads/2020/11/Presentatie.pdf>

Nieuwbrief 2020, Kerk- en Steenuilenwerkgroep

Henk Eenhoorn, Nestkashouders, regio's 8 en 9

Doelstelling van de werkgroep: het beschermen van de Kerkuil en de Steenuil door het ophangen en controleren van nestkasten, het registreren van gegevens en het geven van voorlichting.

KERKUILEN

Regio 8

Nestkashouders: 46, waarvan 2 met 2 nestkasten

Broedgevallen:

Egmond-Binnen, Vennewatersweg, 5 stuks

Groet, Hereweg, 3 stuks op 3 juli geringd

Heiloo, Hoogeweg, 4 stuks

Heiloo, Vennewatersweg, 3 stuks geringd op 29 juni

Heiloo, Westerweg, 4 stuks

Koedijk, Nauertogt, 2 maal gebroed; eerste maal 3 stuks, 2 uitgevlogen en de 2e maal 1 jong groot geworden

Schoorl, Duinweg, 4 stuks, 3 uitgevlogen

Warmenhuizen, Diepsmeerweg, 2 uitgevlogen

Jaar	1-e broedsels	Waarvan mislukt	
2020	8	0	6 stuks geringd en totaal 27 uitgevlogen
2019	12	0	één 2 ^e broedsel, uitgevlogen 43
2018	13		uitgevlogen 39

Terugmeldingen:

1. Ringnummer NLA.5569174, doodgevlogen tegen schuurraam, Hereweg in Groet op 30 juli: was daar geringd op 3 juli
2. Ringnummer NLA 5569172, doorgevonden aan de Provincialeweg in Noord-Scharwoude op 18 september van dit jaar; geringd door ons op 29 juni aan de Vennewatersweg in Heiloo
3. In de berm van de Hoeverweg in Egmond aan de Hoef werd op 3 november een dode ongeringde Kerkuil gevonden.

Bijzonderheden:

In oktober werd een Kerkuilennestkast opgehangen aan de Wagenweg in Oudkarspel.

Regio 9

Nestkashouders: 38, waarvan 1 met 2 kasten

Broedgevallen:

Bakkum, Heereweg, 6 geringd op 3 augustus
 Castricum, Hollaan, 6 geringd op 3 augustus
 Heemskerk, Duinweg, 2 geringd op 20 juni
 Limmen, Schoollaan, 3 geringd op 19 juni
 Uitgeest, Uitgeesterweg, 2 maal mislukt broedsel

Jaar	1e broedsels	Waarvan mislukt	
2020	5	1	geringd 17 en 17 uitgevlogen
2019	7	1	uitgevlogen 29
2018	7	0	uitgevlogen 20

Terugmeldingen:

1. Ringnummer NLA. 5535091, verkeersslachtoffer, Noordbeemster, op 16 maart : geringd Hondsbosseweg, Heemskerk op 6 juli 2018

2. Ringnummer NLA. 5569183 , dood in de wei, Heereweg, Bakkum, op 22 augustus; op 3 augustus 2020 geringd aan de Heereweg in Bakkum

Bijzonderheden:

- aan de Uitgeesterweg in Uitgeest, werd 2 maal een broedsel (eerste maal 5 eieren en de tweede keer 2), maar de eieren kwamen niet uit. Daar werd een nieuwe kast opgehangen in een nieuwe schuur.
- in Castricum werd in juli een nieuwe Kerkuilennestkast opgehangen aan de Bredeweg.
- in Heemskerk hingen we aan Het Laantje in oktober een nestkast op.

Broedgegevens Kerkuilen algemeen

		Aantal Broedparen	Uitgevlogen Jongen
Noord-Holland	2019	205	514
	2018	153	432
Nederland	2019		
	2018	2559	7711

STEENUILEN

Onze regio is nummer 8 in Noord-Holland
Er hangen bij ons 65 nestkasten.

		Broedsels	Uitgevlogen jongen
Nederland	2014	3051	13297
Noord-Holland	2018	164	384
	2017	165	418
West-Friesland was nr 1 met		117	307
Noord-Holland	2016	146	338
West-Friesland		104	237
Noord-Holland	2015	121	233
West-Friesland		81	199

Bijzonderheden

1. Tijdens de Nationale Vogelweek 2019 vertelde iemand dat zij een mogelijk Steenuilenbroedsel had gezien in het Krengbos tussen Castricum en Heemskerk in 2016: geen verklaring voor het late melden.
2. Ook een laat gemeld bericht: In 2015 werd tussen Heiloo en Egmond-Binnen een Steenuil gezien.
3. En er is goed nieuws want in augustus is er 's ochtends een Steenuil gezien aan het Wiertdijkje in Bergen.

BIJZONDERE INFORMATIE

Dit jaar was er voor het eerst bij ons een broedsel van een Oehoe, en wel in Bakkum-Noord. De 5 eieren kwamen jammer genoeg niet uit omdat ze op een richel in de schuur lagen waardoor niet goed gebroed konden worden. In oktober is er een platvorm aangebracht en we hopen op een positief broedresultaat.

Met de vriendelijke groeten van de werkgroep:

Piet Zomerdijk	Bakkum,coördinator	06-13935557
pietzomerdijk@casema.nl		
Lauri Karels	Limmen	06-53965647
Giel van der Pluijm	Bergen	06-50298251
Jorg Schagen	Limmen	06-53873990

Geen lid van de werkgroep maar wel de vaste ringer is Guido Keijl uit Bakkum; de administratie wordt verricht door Henk Eenhoorn.

NASCHRIFT

1. Als je iets mist in deze Nieuwsbrief, laat het ons dan weten! Cijfers van buiten onze 2 regio's hebken we helaas niet in de hand.
2. Als je het ringen van de jonge uilen eens mee wil maken (meestal 's avonds van 19.30 tot 20.15 uur), bel even en je krijgt een uitnodiging.

Vogelbladen, november 2020

Martine Kamminga

Op de nieuwssite van de NOS werd begin november gemeld dat het Westnijlvirus was opgedoken bij een Grasmus, in de regio Utrecht. Vermoedelijk heeft deze het meegenomen uit Duitsland. Muggen kunnen via de vogels mensen besmetten, wat in een aantal gevallen in Utrecht ook is gebeurd.

In het NRC een artikel over Ruige Dwergvleermuizen, die hun immuunsysteem op een laag pitje zetten tijdens de trek, om energie te sparen. Hun ontstekingsreactie werkt wel sterker. Ze vormen een eiwit, haptoglobine, in hun bloedplasma. Ze trekken van hun geboortegebieden in de Baltische Staten helemaal naar zuidwest Europa. In het blad PLOS ONE schreven Theunis Piersma en Thijs Kuiken e.a. een artikel over Kanoet-strandlopers, die tijdens hun trek ook een verminderde weerstand hebben. Ze werden geïnjecteerd met een ziekmakend virus en hun uitscheiding en weerstand werd gemeten. Ze maten een sterke toename van corticosteron, een immuun-onderdrukkend hormoon.

In de Volkskrant van 29 juni jl. stond een artikel over klimaatverandering en vogeltrek. De weersomstandigheden in de overwinteringsgebieden en de rustplaatsen blijken van groot belang voor het moment waarop vogels gaan trekken. Gunstiger windomstandigheden bepalen mede de vroege aankomst van vogels in hun broedgebieden, volgens een artikel in PNAS, van de National Academy of Sciences in de VS. Zes zangvogelsoorten, te weten Grasmus, Fitis, Gekraagde Roodstaart, Tuinfluiter en Grauwe Vliegenvanger, werden tussen 1960 en 2014 gevangen op Helgoland. De wind bleek de voornaamste factor voor het tijdstip van hun aankomst in hun broedgebied. Dat weerlegt de veronderstelling dat ze een biologische klok volgen of zich aanpassen aan het voedselaanbod. Echter, volgens Theunis Piersma, hoogleraar trekvoegecologie aan de Rijksuniversiteit Groningen, zijn het slechts statistische verbanden en volgen ze wel degelijk hun biologische klok, en geven ze hun kennis en ervaring door. Het weer zou slechts de helft bepalen. Verder is het voedselaanbod van belang en de aanwezigheid van predatoren.

In de Trouw van 19 augustus jl. een artikel over Meeuwenoverlast in het Vaticaan. Ze poepen op historische gebouwen en het plein. Door corona bleven de mensen daar weg en kregen de Meeuwen vrij spel. Een brabantier heeft een laser ontworpen om ze te verjagen. Al eerder heeft hij lasers geleverd om bij de paasvieringen vleermuizen uit de bloemstukken te weren. Meeuwen slapen graag op het warme marmer van de gebouwen. De bewegende groene laserstralen jagen hun weg.

In Het Vogeljaar nr. 2 van dit jaar wordt de geschiedenis van de terugkeer van de Ooievaar in West-Europa uiteengezet. Na de Tweede Wereldoorlog nam hun aantal sterk af, door jacht, pesticiden, ruilverkaveling, schaalvergroting van de landbouw en verlaging van het grondwaterpeil, dat laatste om het gebruik van tractoren mogelijk te maken. Hun favoriete prooi, Mollen en Veldmuizen, zat te diep in de grond voor hun snavels. In 1991 was er niet één wild Ooievaarspaar meer in Nederland. In 1947 al heeft men in Zwitserland Ooievaars vanuit Algerije ingevoerd. In 1969 voerde Nederland Ooievaars in vanuit Hongarije en werd in Groot-Ammers het Ooievaarsdorp Het Liesveld opgericht. De vogels werden eerst gekortwiekt, in kooien gehouden en door de mens gevoerd.

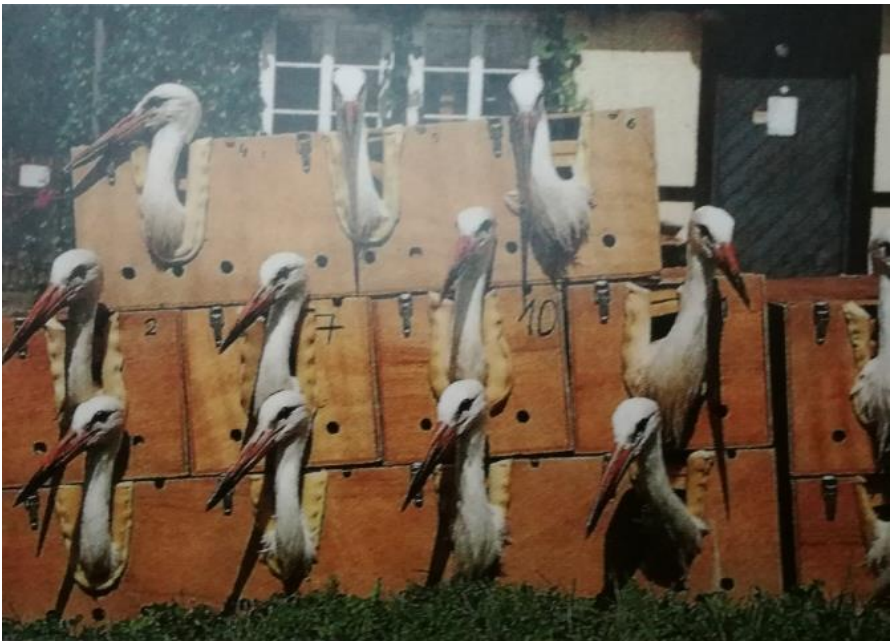

Foto van transportkooien

Als de jongen vier jaar oud waren, werden ze naar buitenstations gebracht, om zich op een natuurlijker manier voort te planten. In 2015 waren er 900 broedparen in Nederland. De populatie is nu gezond. De beheerder van station De Lokkerij in De Schiphorst vindt het nog te vroeg om de buitenstations te sluiten. Volgens hem komt slechts 10 tot 15% van de eerstejaars Ooievaars terug van hun overwinteringsgebied. Volgens Hans Peeters van Vogelbescherming is dat niet schadelijk, want ook bij andere

trekvogels komt een gedeelte niet terug en toch blijven ze bestaan. Veel Ooievaars vliegen tegen hoogspanningskabels aan in Frankrijk en Spanje. Nieuwe hoogspanningskabels worden vogelveilig gemaakt. Tot het zover is, wil men De Lokkerij in stand houden. Volgens een telling in 2018 van Sovon, zijn er nu wel zo'n duizend Ooievaarsparen in Nederland en ze vertonen steeds meer wild gedrag.

In Duitsland, Nederland, België en Engeland heerst een besmettelijke ziekte onder Pimpelmezen. In april werden veel stervende en dode vogels gevonden in tuinen in Leipzig. Ook Koolmezen en andere tuinvogels werden ziek. In Duitsland ontdekte men dat een longontsteking door *Suttonella ornithocola* de boosdoener is. Men doet een dringende oproep om voedertafels gedurende de zomer niet in te richten en waterbakjes regelmatig te ontsmetten.

In Amsterdam wordt een pand met kunstnesten voor Gierzwaluwen gekraakt door Halsbandparkieten. Ze hakken de gaten verder open, waardoor de Gierzwaluwen er niet meer in gaan. Volgens De Tringiaan van december 2019 neemt het aantal Huiszwaluwen in nieuwbouwwijken in Schagen en omstreken toe. Dat komt door de semi-klassieke bouwstijl met overstekende daken en de aanwezigheid van veel waterpartijen en bouwmaterialen. Dankzij de vogelwerkgroep Tringia werd de renovatie van de kerk van Sint Maartensbrug aangepast. Het dak kreeg een broedvoorziening voor Gierzwaluwen.

Foto van gaten voor Gierzwaluwen

In De Kleine Alk nr. 3 laat de vogelwerkgroep zich kritisch uit over de Stichting Schoorlse Bos Moet Blijven (SBMB). Deze protesteerde tegen de kap van twee dennenbosgebiedjes in de Schoorlse Duinen, omdat dat de natuur zou vernietigen en het stuifzand vrij spel zou krijgen. Op 14 november 2019 was Jan Engelbrecht van die stichting op de radio. Marc Argeloo van de VWG Alkmaar reageerde daarop met een e-mail. Zo ontstond er een discussie tussen beiden. Volgens de VWG zijn die twee bosjes, t.w. Het Leeuwenkuilbos en het Dr. Van Steijnbos, van weinig belang voor de vogelstand. Alleen moet men bij de kap letten op de aanwezigheid van Haviksnesten. Verder vormt stuifzand geen gevaar voor de volksgezondheid, wat SBMB beweert, want stuifzand is veel groffer dan fijnstof. Bovendien wordt het stuifduin langs het fietspad Bergen-Schoorl mooi gevonden door de recreant. Menigeen zet het op de foto. Na een gesprek tussen de VWG en Gedeputeerden en ambtenaren, kwam men tot een compromis waar ook SBMB zich in kon vinden: Een stukje van het Dr. Van Steijnbos wordt gekapt. Het Leeuwenkuilbos blijft. Het zal een verrassing zijn wat de maatregelen in vijf jaar opleveren. De VWG verwacht niet dat de Tapuit zich zal herstellen in die tijd. (dat was ook een argument van SBMB tegen de bomenkap. Dat dit het herstel van de Tapuit in de weg zou staan.) Daarvoor is de problematiek van de Tapuit te complex.

Er is veel nieuws uit de Zaanstreek. De Kieft van september jl. vertelt over graafwerkzaamheden bij de Omgelegde Guisweg in Westzaan. Alle bomen worden er met wortel en al uitgegraven en de bovenste bodemlaag verwijderd, om een waterrijk veenmoerasgebied te creëren voor de Grutto, de Noordse Woelmuis, de Roerdomp en de Kievit. Het wordt tevens een waterbuffer voor droge periodes. Bramen en wilgenopslag worden verwijderd, het rietland wordt gemaaid en er worden petgaten gemaakt. De afgegraven grond wordt verwerkt in de kade langs de rand van het perceel.

Dit najaar komt er een IJsvogelwand bij De Ham in Krommenie. Een oproep om broedgevallen niet op Facebook e.d. te zetten, want in het Noordsterpark kwamen na een gepubliceerde foto in het NH Dagblad allemaal dagjes-mensen op de daar geplaatste wand af. Ze kwamen te dichtbij en later bleken de zitstokken op de wand te zijn afgezaagd.

Wat wetenswaardigheden over de reukzin van vogels. Watervogels kunnen hun neusgaten afsluiten met een klepje. Aas- en viseters, zoals Albatrossen en Gieren, hebben meer reukcellen dan zangvogels. Vogels die 's nachts fourageren, zoals Nachtzwaluwen, ook. Zebra-vinken herkennen hun eigen nestgeur. Mezen ruiken wanneer Boommarters in boomholtes zijn geweest en mijden deze. Koolmezen ruiken wanneer een

boom is aangevreten door rupsen. De boom maakt een geurstof aan die de Mezen lokt. Sommige vogels kiezen hun partner door de geur die afgescheiden wordt door een olieklier bij de staart.

Ijsvogelwand

Van Ooievaars gesproken: ook in de Zaanstreek neemt deze toe en is ook in groepjes waar te nemen. Voor het eerst werd in april een paalnest in het Vijfhoekpark bezet door een paartje. In juni werd één jong gezien. Deze heeft het echter niet overleefd, waarschijnlijk omdat het vrouwtje nog jong en onervaren was. Ze was pas een jaar daarvoor als jong geringd in Zeeland.

Stroppers nemen adulte Zwanen mee, vermoedelijk naar Oost-Europa. De jongen worden achtergelaten.

In de polder van Westzaan wordt steeds vaker de Cetti's zanger gespot, met name in het Euverenweggebied. Ze hebben twee legperiodes tussen maart en juli. Op 18 mei werden 6 zangplekken vastgesteld, wat duidt op 6 territoria.

Weidevogelkuikens, vooral Kievitskuikens, hebben dit jaar zwaar te lijden gehad door de droogte, langdurige harde wind in het voorjaar met koude nachten, en roofdieren. Door de droogte waren er minder geschikte broedplekken en waar het wel kon kwamen ratten en marterachtigen. Door Corona was bovendien de recreatiedruk zeer hoog.

Nationaal Vogeltrekweekend, 3/4-10-2020

Hans Schekkerman

Al jarenlang bemant de VWG een telpost tijdens de jaarlijkse Euro BirdWatch in oktober. Hoofddoel van dit nu 25 maal gehouden internationale evenement is om (media-) aandacht te vestigen op het fenomeen vogeltrek en de enorme aantallen vogels die in het najaar onderweg zijn. Vogelbescherming, de organiserende instantie in Nederland, had het dit jaar uitgebreid tot een 'Nationaal Vogeltrekweekend' van drie dagen, als compensatie voor de vanwege corona afgelaste Nationale Vogelweek in het voorjaar. Daarom stonden wij nu op twee dagen, zaterdag 3 en zondag 4 oktober, op de telpost aan het einde van de Grote Veldweg in het Vogelduin. Bij de twee fietsenstallingen aan de binnenzijde van de zeereep is ook met 1.5m afstand genoeg ruimte voor een aardig clubje mensen, en het uitzicht is er prima. Op zaterdag waren 12 tellers uit de VWG present, en op zondag nog eens 6. Aanloop was er van enkele deelnemers aan de vogeltrek cursus gegeven door Hans Stapersma, en van diverse passanten, toevallig of afgekomen op een bericht in de lokale nieuwsbladen. Op de zondag kwam ook de jeugdexcursie met Huub en Marian nog even buurten.

De weersvoorspellingen voor het weekend waren niet onverdeeld gunstig, maar wij werden ontzien. Op beide dagen was het bewolkt. Zaterdag woei een matig oostenwindje en volgde na de telling een regenachtige middag. Voor zondag waren nog meer regen en veel wind voorspeld, maar die kwamen beide net laat genoeg om te kunnen tellen, zij het te vroeg om ook droog thuis te komen. Op beide ochtenden konden we 3 uur tellen voor de regen toesloeg.

Dat leverde op zaterdag ruim 11.000 trekvogels op in 48 soorten, en op zondag 4.350 in 43 soorten. In vergelijking met de 19.000 vogels in 5 uur tijdens de (top-)editie van vorig jaar niet eens zo slecht, maar de diversiteit was wel een stukje minder (toen: 70 soorten). Op beide dagen van het weekend vormden Spreeuw, Graspieper en Vink de hoofdmoot, maar ze wisselden stuivertje op het podium. Zanglijster, Sijs en Kneu vulden de top-5 aan; van alle andere soorten werden er minder dan 50 gezien. Toch zaten er wel een paar mooie krenten in de pap. Op zaterdag passeerden een Smelleken, twee Grote Piepers en maar liefst 8 IJsgorzen. Op zondag opnieuw twee Smellekens en ook nog twee Visarenden, die beide ergens in het NHD leken te hebben overnacht. Eén was er in ieder geval al vroeg bij, en passeerde nog voor het helemaal goed licht was.

Landelijk werden op zaterdag, de echte EuroBirdwatch dag, 751.250 trekvogels geteld op meer dan 160 telposten. Aan het internationale evenement werd deelgenomen in 36 landen; dat leverde een kleine zes miljoen getelde vogels op.

Voor wie alle resultaten wil bekijken:

www.trektellen.nl/count/view/1066/20201003 en 4

www.vogelbescherming.nl/help-mee/kom-zelf-in-actie/tel-mee/euro-birdwatch

Top-vijf van passerende trekvogels in het Vogelduin op 3 en 4 oktober 2020.

rang	zaterdag	3okt	zondag	4 okt
1	Spreeuw	6865	Graspieper	1110
2	Vink	2693	Vink	1280
3	Graspieper	958	Spreeuw	1118
4	Zanglijster	120	Sijs	103
5	Sijs	85	Kneu	83

Vogelwaarnemingen in Midden-Kennemerland, aug-okt 2020

Hans Schekkerman

Dit waarnemingenoverzicht beslaat de periode 1 augustus t/m 31 oktober 2020. De selectie van waarnemingen van schaarse soorten of opmerkelijke aantallen is samengesteld op basis van meldingen op de websites Waarneming.nl en Trektellen.nl, en van de vinkenbaan. Alle melders worden hartelijk bedankt voor het invoeren van waarnemingen, ook hier niet genoemde. Om tekstruimte te sparen zijn hun voornamen alleen bij eerste vermelding voluit gegeven. Waar een totaal aantal *waarnemingen* wordt vermeld zijn meldingen op dezelfde locatie en dag (soms ook tijd) gegroepeerd tot 1 waarneming; anders wordt gesproken van het aantal *meldingen*. Afkortingen: tp = ter plaatse; kj = kalenderjaar; ad = adult; juv = juveniel; m = man; vr = vrouwkleed; ovv, Z = overvliegend, naar Zuid; NHD = Noordhollands Duinreservaat.

Algemeen aug-okt 2020

De eerste helft van augustus kende een echte hittegolf, die na de 17^e plaats maakte voor wisselvalliger weer. Hoewel de eerste en laatste ruime week van september ook wisselvallig verliepen was de rest van de maand nazomers met vrij veel oostelijke winden. Oktober was vooral nat met veel regenfronten en wind uit de Z/ZW-hoek, hoewel de tweede decade iets rustiger verliep. Toch was het voor zeevogels geen goed najaar; goede westenwind woei er niet vaak en zelfs als dat wel gebeurde viel de oogst aan jagers en (pijl)stormvogels vaak tegen. Hoewel er ook geen afgetekende periode met oostenwind was bracht dit najaar veel afgedwaalde zangvogels uit Siberië naar ons land, met ook in onze regio meerdere Blauwstaarten en zeldzame loofzangers, al was het merendeel alleen weggelegd voor de ringers op de vinkenbaan. Voor de veldvogelaars was er echter ook genoeg bijzonders te zien: Steppekiekendief en pleisterende Lachsterns, Reuzenster, Kleinste Jagers, Hop, Sperwergrasmussen en Roze Spreeuw. Het meest spectaculaire fenomeen in deze periode was echter wel de massale noordwaartse trek van Buizerds op 16 okt. Alleen was er maar één vogelaar die dat echt in de gaten had..

Roze Spreeuw, Doornvlak, 20-8-2020

Foto: Hans Groot

Zwarte Zwaan

Hele periode – 1 tp, Hoefijzermeer – Inez Brandsma, Marion Geerts e.a.

Toendrarietgans

29 sep – 17 Z, Castricum – Hans Schekkerman, Rob van Bemmelen

Kleine Rietgans

23 okt – ca. 150 Z, Noordpier IJmuiden – Dorothee Rabe, Sjek Venhuis

31 okt – 42 Z, De Krim, NHD Egmond – Edwin en Alexander Kerssens

31 okt – 8 Z, Noordpier IJmuiden – Dirk van Doorn

Kolgans

18 okt – 1245 tp, Castricumerpolder – H. Schekkerman. Vroege grote groep.

Indische Gans

2 sep – 1 tp, Limmerpolder – Lonnie Bregman

Casarca

6 aug – 1 tp, Sakerlei, Alkmaardermeer – Sjoerd Bresser

9 aug – 1 Vennewaterspolder, Heiloo – Hans Schekkerman

Zomertaling

31 aug t/m 19 sep – 2 juv tp, Waterberging Noorderveld, Heemskerk – H. Schekkerman, Ruud Altenburg, Rienk Slings

Mandarijneend

1 sep – 1 tp, Duin & Bosch, Bakkum – Jos Vroege

Krakeend x Wilde Eend

25 okt – 1 m tp, Hoepsloot, Zeeweg, NHD Castricum – H. Schekkerman.

Krooneend

26 aug t/m 9 sep – 1 v tp, Infiltratiegebied, NHD Castricum – H. Schekkerman e.a.

15 sep t/m 23 okt – 1 v tp, Karpervijver, NHD Bakkum – Christophe Reijman e.a.

Topper

7 okt – 1 m tp, Hoefijzermeer, NHD Castricum – Arjan Bakker

Kwartel

Waarnemingen en vangst bij de vinkenbaan op 8 en 9 aug.

Patrijs

10 aug – 4 tp, Vennewaterspolder, Egmond-Binnen – Peter van Genderen

15 okt – 1 tp, Oude Schulpweg, Egmond-Binnen – Jack Pouw

Parelduiker

8 sep – 1 N, Castricum aan Zee – Mark Res

Geoorde Fuut

Het laatste jong van het paartje op het Doornvlak bleef daar tot 21 aug.

Grauwe Pijlstormvogel

Vogels langs Castricum a/Z op 23 aug (2x), 24 sep, 4, 7, 9(3), en 10(2) okt.

Noordse Pijlstormvogel

7 okt – 1 Z, Egmond aan Zee – Mart van Zweeden

Vale Pijlstormvogel

3 aug – 1 vers dood, strand Bakkum – Theo Baas. Pas het 7^e geval in onze regio.

Vaal Stormvogeltje

6 sep – 1Z, 1 N, Castricum aan Zee – Guido Keijl

8 okt – 1 Z, Castricum aan Zee – G. Keijl

Kuifaalscholver

14 sep t/m 3 okt – 1 tp, Noordpier IJmuiden – Hans Stapersma e.a. Op 3 okt werd deze verzwaakt op het strand gevonden en naar een vogelhospitaal gebracht.

7 okt – 1 Z, strand Wijk aan Zee – Daan Drukker

24 okt - 1 tp, Noordpier – André Geelhoed

Roerdomp

7 aug – 1 tp, Infiltratiegebied, NHD Castricum – H. Schekkerman

Purperreiger

1 aug – 1 tp, Zeerijdsdijkje, Bakkum - H. Schekkerman

3 aug – 1 N, Vogelduin-Zuid, NHD Bakkum – Edwin & Alexander Kerssens

7 aug – 2 Z, Castricum aan Zee – H. Schekkerman, H. Groot

11 aug – 1 NO, Wei van Brassers, NHD Bakkum – H. Schekkerman

14 aug – 1 juv tp, Castricumerpolder – M. Res

30 aug – 1 juv ovv, Uitgeest – 'Pauline'

1-2 sep – 1 juv tp, Oosterveld, Limmerpolder – P. Bohre, J. Schagen e.a.

Kleine Zilverreiger

7 aug – 1 tp, De Kampen, Heemskerker Noordbroek – H. Stapersma, J. Schagen

Grote Zilverreiger

24 okt – 18 slaapplaats, Hempolder, Akersloot – werkgroep Zilverreiger. Mogelijk vanwege twee bij het starteiland aangemeerde boten sliepen de

reigers op de nabijgelegen punt van de Hempolder, die normaal als voorverzamelplaats dient.

Ooievaar

5 aug – 1 tp, De Oude Venne, Uitgeest – Cees de Vries

25 okt – 2 ovv, Uitgeest – Luc Knijnsberg, Lucette Robertson-Poot

Zwarte Ooievaar

31 jul t/m 17 aug – 1 juv tp, NHD Bakkum-Castricum, en Zeerijtdsdijsje – Arjen Dekker e.v.a.

Visarend

10-11 aug, 1 tp, NHD Bakkum – J. Schagen, H. Groot. Overnachtend.

21 aug – 1 Z, Zweefvliegveld, NHD Castricum – Peter Mol

11 sep – 1 tp, Doornvlak, NHD Bakkum – Arjen Dekker

2 okt – 1 Z, Strand Bakkum-Noord – Ruud Altenburg e.a.

4 okt – 2 Z, Vogelduin, NHD Bakkum – M. Res, H. Stapersma, D. Bijman e.a.

Zeearend

19 sep - 2 W, Melkvak, NHD Bakkum – Daan Bijman. “Vlogen heel hoog over”.

21 sep – 1 tp, Vogelwater, NHD Bakkum – H. Stapersma

Wespendief

26 meldingen, maximaal twee bij elkaar, de laatste op 1 en 7 sep.

Ruigpootbuizerd

17 okt – 1 W, vinkenbaan – Tim van der Meer

Buizerd

16 okt – **457** N, Meeuwenduin, NHD Castricum – G. Keijl. “Ultrahoge trek naar N, geteld van 15:45-16:30. De trek was natuurlijk al bezig toen ik de eerste groep ontdekte, door alarmerende lokale buizerds. Gingen per 2-10 in glijvlucht naar N, dan thermieken, waarbij groepen aanzwollen tot max. 60 exx, en zeilden op enorme hoogte vanuit de top van de thermiekbelt weer af naar N, met het blote oog maar nauwelijks te zien, zelfs als ze voor een witte wolk langs gleden. Het was een smalle trekbaan, want ondanks zoeken kon ik geen andere stroom ontdekken. Wat een spektakel!” Voor onze regio is dit aantal volstrekt uniek; het hoogste dagtotaal in het archief is 53 Z op 13 sep 2008. Deze waarneming volgde op enkele dagen met recordaantallen (1000-1800 op een dag) over meerdere telposten in (Z-)O-Nederland, na 6000 over Falsterbo (Zweden) op 12-13 okt. Op de 16^e verliep de stroom westelijker, met o.a. 930 over Amersfoort. Een satellietbeeld van die middag suggereert hiervoor een verklaring: een compleet De Winterkoning 56 (1)

wolkendek over Z- en O-Nederland voorkwam thermiek daar en dreef de stroom naar de heldere W-helft. Ongeveer in Zuid-Holland aangekomen zagen de vogels vanuit de hoogte boven het Deltagebied en de Noordzee ook solide bewolking opdoemen. Het lijkt erop dat ze toen zijn omgedraaid om de thermiek boven de kustduinen noordwaarts te volgen. Op 17 okt druppelden bij ons nog kleinere aantallen na (ca. 150 N waaronder 90 over Limmen, J. Schagen) maar vlogen ruim 1500 Buizerds vanuit de kop van Noord-Holland over de waddeneilanden van Texel tot Ameland om vanaf daar terug te steken naar Friesland. Wat deze massale lus over de Waddeneilanden veroorzaakte blijft onduidelijk; het bewolkingsbeeld op die dag lijkt daarvoor geen goede verklaring.

23 van de 547 Buizerds, Zweefvliegveld, 16-1--2020

Foto: Guido Keijl

Blauwe Kiekendief

Na een vroeg vrouwtje bij de Kil/Koepelduin op 12 aug (Remco Oosterlaar, Hans Kuperus) volgden vanaf 28 sep nog 53 meldingen, waaronder ongetwijfeld veel dubbele. De beste dag was 14 okt met 5 Z, Vogelduin (M. Res).

Steppenkiekendief

14 sep – 1 m 1kj Z, De Kil en Vogelduin, NHD Bakkum – Henk v/d Leest, H. Groot e.a. Deze jonge vogel vloog prachtig over de zeereep langs de trektelpost, bleek een half uur eerder al Bergen aan Zee te zijn gepasseerd, en werd later op de ochtend ook nog gezien bij Bloemendaal. Kleeddetails zichtbaar op de foto's duiden erop dat dit het individu was dat van 30/8 t/m 12/9 pleisterde in de polders tussen Petten en Schoorldam. Ook op 15 okt (1 jagend, Vennewaterspolder), 20 okt (1 N, vinkenbaan) en 31 okt (1 N, Commissarisveld, NHD Bakkum) werden waarschijnlijke Steppekiekendieven gezien, zonder dat alle kenmerken definitief konden worden vastgesteld (J. Schagen, L. Knijsberg, H. Stapersma).

Steppekiekendief, juveniel mannetje, Vogelduin, 14 sep Foto: Hans Schekkerman

Blaue/Grauwe/Steppenkiekendief

Waarnemingen bij de vinkenbaan op 15 aug, 26 sep en 19 okt, in de Limmerpolder op 16 en 29 sep (J. Schagen), en langs de trektelpost in het Vogelduin op 14 okt (H. Groot e.a.).

Boomvalk

98 meldingen, de laatste op 4 okt (G. Keijl). Het maximale aantal vogels bijeen was 4 in het Infiltratiegebied op 8 aug – T. van der Meer.

Smelleken

Een vroege waarneming op 13 aug van een jagende man in de Limmerpolder (J. Schagen). Daarna tussen 17 sep en 29 okt 16 waarnemingen van overwegend langstreckende vogels door buitenduin en zeereep; dat maakt een vrij druk najaar voor de soort.

Slechtvalk

74 meldingen in totaal, 17 in aug, 21 in sep en 36 in okt.

Morinelplevier

Zeven waarnemingen (9 exx) maakt een prima najaar voor Morinellen. Langs de trektpost in het Vogelduin vlogen ze op 2 (2 exx), 18, 19 en 28 sep. Daarnaast:

6 aug – 1 tp, Castricumerpolder – Cees de Vries. Met Goudplevieren.

13 aug – 1 ovv, Limmerpolder – J. Schagen

7 sep – 2 juv Z, Hoge Toren en Castricum aan Zee – J. Schagen, H. Boomsma

Porseleinhoen

7 aug – 1 waargenomen, Vinkenbaan

Bokje

Tien waarnemingen (in totaal 18 vogels) vanaf 29 sep, bij de vinkenbaan, Kennemer IJsbahn, de Maden bij Marquette, en de Castricumerpolder.

Wulp

Grootste aantal: 400, Limmerpolder, 2 sep – J. Schagen

Bosuiter

Met 27 waarnemingen (36 exx) was het een vrij goed najaar voor Bosruiters.

Zwarte Ruiter

Twaalf waarnemingen (totaal 18 exx) tussen 1 aug en 3 okt.

Kleine Strandloper

3 okt - 1 juv tp, Sammerpolder, Egmond-Binnen – H. Groot, H. Schekkerman

Krombekstrandloper

15-17 aug – max 3 ad tp, Sammerpolder, Egmond-Binnen – Cees Baart.

28 aug – 5 juv Z, Castricum aan Zee – H. Schekkerman

28-29 aug – max. 2 juv tp, Waterberging Noorderveld – R. Altenburg

28 aug – 1 juv tp, strand Noordpier – Frank van de Velde

2 sep – 5 juv tp, De Kampen, Heemskerker Noordbroek – R. Slings

4 okt – 1 juv tp, Sammerpolder - J. Schagen, M. Res

Grauwe Franjepoot

2-7 okt – 1 juv tp, Sammerpolder, Egmond-Binnen – ‘Karl M’ e.v.a.

Rosse Franjepoot

10 okt – 1 Z, Castricum a/Z – H. Schekkerman e.a. Landde even op zee.

Kleine Jager

Langs Castricum aan Zee werden in totaal 25 Kleine Jagers gezien, plus 12 ‘jagers spec’. De beste dag was 26 aug met 10 Kleine en 5 spec. ‘Vroeger’ was dat geen ongebruikelijk aantal in sep, nu heb je er West 8 Beaufort voor nodig.

Kleinste Jager, juveniel, Castricum aan Zee

Olvin van Keeken

Kleinste Jager

26 aug – 2 juv tp, Parkeerplaats Castricum aan Zee – J-P Mollema e.a.

26 aug – 2 juv Z, 2 juv N Castricum aan Zee – H. Schekkerman, H. Groot, J.-P. Mollema e.a. Twee van de vogels gezien boven zee waren misschien wel dezelfde die een paar uur rustten op de parkeerplaats en zich fantastisch lieten bekijken van korte afstand.

Middelste Jager

Vijf vogels langs Castricum aan Zee, op 26 sep (1), 9 okt (3) en 29 okt (1).

De Winterkoning 56 (1)

Grote Jager

Totaal 9 langs Castricum aan Zee, op 26 aug (4), 12 en 26 sep, en 29 okt (3). Daarnaast waarnemingen bij de Noordpier, IJmuiden, op 4, 9 en 23 okt.

Zwartkopmeeuw

Langs de zeetrekpost 7 exx in aug, 4 in sep, en 2 in okt. Daarnaast nog 6 waarnemingen in het poldergebied en bij Wijk aan Zee.

Pontische Meeuw

Acht waarnemingen vanaf 20 aug, 2 op een nat bollenveld in de Sammerpolder, 1 in het Hoefijzermeer, 2 van het strand (Egmond, Wijk aan Zee) en 2 bij de Noordpier/Forteiland IJmuiden. Op die laatste plek werd op 8 sep een kleurring afgelezen van een 1kj geringd op De Kreupel bij Medemblik (Fred Cottaar).

Geelpootmeeuw

Zes waarnemingen tussen 5 en 27 aug, waarvan 3 in de Sammerpolder (nat bollenveld) en 2 in de Heemskerker Noordbroek (waterberging). Eén betrof een adult, in de Sammerpolder op 23 aug (Remco Oosterlaar e.a.).

Reuzenster

6 aug – 1 ZW, Marquette, Heemskerk – Jorg Schagen

12 aug – 1 ad Z, strand Bakkum – H. Schekkerman, H. Groot. In 35 minuten van Camperduin naar Bakkum (18 km) geeft een vliegsnelheid van 30 km/uur.

15 aug – 1 ad tp, Waterberging Noorderveld – H. Stapersma en VWG-excursie.

16 aug – 1 ad N, strand Heemskerk – Remco Oosterlaar

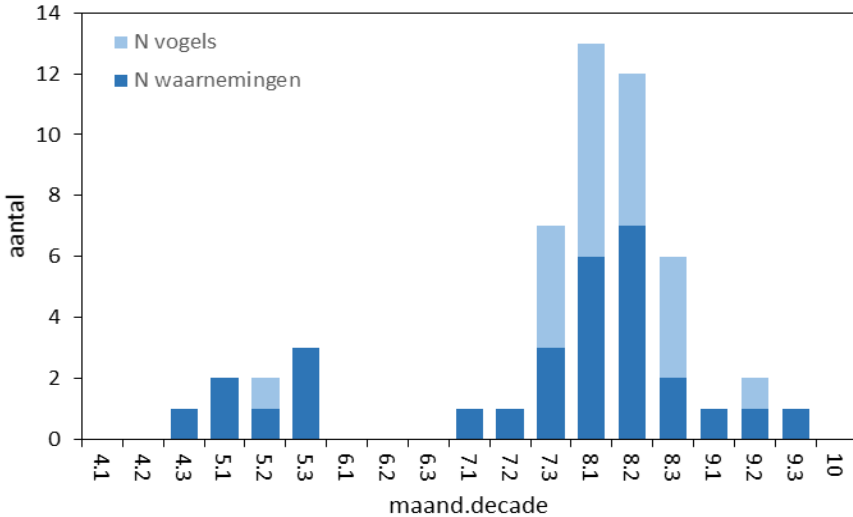
Lachster

20, 22-23, en 30 aug – 1 ad + 2 juv tp, Sammerpolder, Egmond-Binnen – H. Schekkerman, C. Baart, L. Edelaar e.a. Overdag rustten de jonge vogels meestal in een onder water gezet bollenveld of op de naastgelegen akker, terwijl hun ouder ging foerageren boven de Egmondebinnenvaart en polderslootjes, en ze geregeld kwam voeren met o.a. watersalamanders. Dit gedrag is in de nazomer ook vaak te zien bij geïnundeerde bollenvelden en waterbergingen in de Kop van Noord-Holland. Of de familie op 30 aug dezelfde was als een week eerder is niet zeker, maar ligt wel voor de hand gezien de zeldzaamheid van dit geval. Ons archief bevat geen eerdere waarnemingen van pleisterende Lachsters in Midden-Kennemerland. Er zijn wel 30 waarnemingen van doortrekkers, 7 uit het voorjaar en 23 uit de nazomer (zie grafiek). Van de voorjaarsvogels trok ruim de helft over zee/strand, in het najaar

daarentegen passeerde driekwart door het 'binnenland', veelal infiltratiegebied/vinkenbaan. Overigens is bij de meldingen boven zee verwarring met Grote Stern niet steeds uitgesloten (m.n. na half sep).

Lachstern: seizoenspatroon van meldingen in Midden-Kennemerland, 1970-2020.

Lachstern, juveniel en adult, Sammerpolder, 22-8-2020 Foto: Leon Edelaar
De Winterkoning 56 (1)

Koekoek

Zes waarnemingen tussen 1 aug en 5 sep, en daarna nog een hele late:
19 okt – 1 juv tp, Krochtveld, NHD Bakkum – T. Schreuder. Met foto.

Kerkuil

Zes waarnemingen, in NHD terreinen Egmond, Castricum en Heemskerk, randweg Beverwijk, en Sammerpolder, Egmond-Binnen.

Velduil

21 sep – 1 NO, Noordpier IJmuiden – Willem Olbers
21 sep – 1 tp, Reservaat-West, NHD Heemskerk – Marion Geerts
2 okt – 1 tp, Vuurbaakduin, Wijk aan Zee – Wouter Bol
5 okt – 1 uit zee, Noordpier IJmuiden – W. Olbers
14 okt – 1 uit zee, Vogelduin-Zuid, NHD – J. de Leeuw, R. Altenburg e.a.
14 okt – 2 tp, Vuurbaakduin, Wijk aan Zee – Bas Lagerveld
26 okt – 2 tp, De Hoge Toren, NHD Bakkum – Natasja Nachbar
27 okt – 1 tp, Dorregeestpolder, Uitgeest – Marian van Leeuwen

Vale Gierzwaluw

Twee waarnemingen die samenvielen met een influx van de soort, maar niet konden worden gedocumenteerd en dus waarschijnlijk niet geaccepteerd door de CDNA (wat bij de 4 eerdere gevallen in de regio ook het geval was):

24 okt – 1 ovv, Egmond aan Zee – Hans Grotenhuis
26 okt – 1 ovv, Zuidernollen, NHD Castricum – Mark Res

Nachtzwaluw

9 aug – 1 tp, Verbrande Vlak, NHD Heemskerk – L. Knijnsberg, L. Robertson-Poot

Grote Bonte Specht

Op 14 sep passeerden in 4 uur 31 Grote Bonte Spechten de trektelpost in het Vogelduin; 29Z 2N. De dagen erna lagen de aantallen weer op het normale niveau van enkele per ochtend. Raadselachtig..

Kleine Bonte Specht

16 meldingen, uit de gehele periode en alle uit het NHD.

Draaihals

Drie vangsten op de vinkenbaan, op 17 en 18 aug en 6 sep. Daarnaast:
24 aug – 1 tp, NHD verborgen – L. Knijnsberg
4-5 sep – 1 tp, Vuurbaakduin, Wijk aan Zee – Daan Drukker e.a.

Hop

17 aug – 1 tp, Wei van Brassier – Arie Dorsman

Strandleeuwerik

26 okt – 1 N, P Castricum aan Zee – H. Groot

31 okt – 2 Z, 1 N, Castricum aan Zee – R. v. Bemmelen e.a.

Duinpieper

7 aug – 1 tp, Wei van Brasser, NHD Bakkum – Martijn Horst. Er zijn in de regio maar 2 najaarswaarnemingen op vroegere datum: 4 aug 2004 en 6 aug 1997.

Grote Pieper

Zeven waarnemingen van (9) overtrekkende vogels tussen 30 sep en 17 okt, alle in het buitenduin (trektelpost, vinkenbaan, Hoge Toren, Castricum aan Zee).

Roodkeelpieper

2 okt – 1 Z, Vuurbaakduin, Wijk aan Zee – Bas Lagerveld

Siberische Boompieper

31 okt – 1 Z, Castricum aan Zee – H. Schekkerman, H. Groot, R. Altenburg. Gedetermineerd o.b.v. geluidsopname, een vereiste bij overvliegende exemplaren.

Rouwkwikstaart

3 okt – 1 tp, Noordpier IJmuiden – Leo Heemskerk

20 okt – 1 tp, P Castricum aan Zee – H. Stapersma

Paapje

67 meldingen tussen 14 aug en 29 sep, gevolgd door late vogels op 9 en 14 okt.

Blauwstaart

Maar liefst 3 vangsten op de vinkenbaan, op 30 sep en 15 en 17 okt. Het was een recordjaar voor Blauwstaart in Nederland, met tot 1 nov minstens 16 vogels, de helft van het totale aantal t/m 2019. Deze influx was aangekondigd. In Finland, waar de soort zich westwaarts uitbreidt, werd dit voorjaar een recordaantal van 735 territoria gemeld (vast een fractie van wat er zat in de uitgestrekte bossen) en duiden ringvangsten in aug-sep op een heel goed broedseizoen.

Beflijster

Er werden 44 Beflijsters gezien, verspreid tussen 21 sep en 24 okt.

Sperwergasmus

Een goed najaar met 7 vangsten op de vinkenbaan op 1, 2 (2), 7, 12, 19 sep, en 3 okt. Eindelijk lieten er zich ook een paar mooi in het veld bekijken:

De Winterkoning 56 (1)

16-18 aug – 1 tp, Vogelduin-Zuid, NHD Bakkum. M. Res, H. Groot, E. Kerssens e.a.

14 sep – 1 tp, Wei v. Brassers, NHD Bakkum – Peter Mol, Arjen Dekker e.a.

Sperwergrasmus, Vogelduin, 16-9-2020

Foto: Hans Groot

Siberische Braamsluiper

31 aug – 1 vangst, vinkenbaan (in afwachting van DNA-analyse).

Cetti's Zanger

Op de vinkenbaan werden in aug 2 nieuwe Cetti's Zangers geringd, in sep 14 en in okt 9. Totaal 25, en daarnaast nog 16 terugvangsten van geringde vogels. De toename zet dus door; vorig jaar werden er in deze periode 12 geringd. Ook het aantal zangposten in het infiltratiegebied nam verder toe; op 17 okt werd daar op minstens 9 plekken gezongen. Elders werd de soort nog steeds alleen gezien in de Groene Driehoek en de Dorregeestepolder bij Uitgeest.

Snor

Op de vinkenbaan 12 vangsten tussen 5 aug en 15 sep.

Waterrietzanger

Drie vangsten op de vinkenbaan op 5, 8 en 16 aug maken een mager najaar. Het gaat niet goed met de Oost-Europese broedpopulatie en ook bij ons lijken de vangsten af te nemen.

Grote Karekiet

9 aug – 1 vangst, vinkenbaan

Spotvogel

Vier vangsten op de vinkenbaan, op 9, 12 en 31 aug en 2 sep.

Fluiter

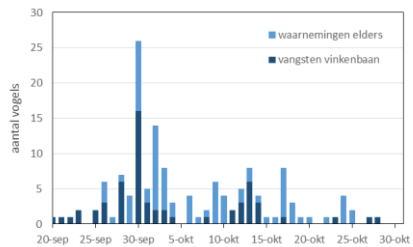
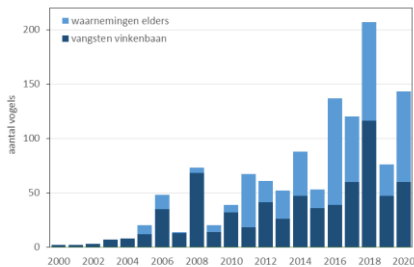
19 aug – 1 vangst, vinkenbaan.

Siberische Tjiftjaf

Vijf vangsten op de vinkenbaan, op 21 sep, 14, 16, 24 en 27 okt.

Bladkoning

Op de vinkenbaan werden vanaf 20 sep in totaal 61 Bladkoningen gevangen, meer dan de 49 van vorig najaar maar minder dan de 116 van 2018. Daarnaast waren er 83 veldwaarnemingen (exclusief omgeving vinkenbaan), dichterbij de 91 van 2018. Ze kwamen in twee golven, eind sep-begin okt en 9-14 okt (figuur). Behalve in het duin werden ook minstens 10 Bladkoningen gevonden in de dorpen Castricum en Heemskerk. Het 'Boterbloempark' tussen de Zwanebloem en de Koekoeksbloem in Castricum vormde met vermoedelijk vijf verschillende vogels een *hot spot*, dankzij de gevarieerde beplanting en twee aanwonende vogelaars.

Bladkoning: ringvangsten en veldwaarnemingen per jaar sinds 2000 (links) en per datum in sep-okt 2020 (rechts).

Pallas' Boszanger

Vier vangsten op de vinkenbaan (op 17, 23(2) en 26 okt) en twee veldwaarnemingen maken 2020 een recordjaar in onze regio voor deze fraaie soort. Snelle reageerders konden er twee in het veld bekijken:

25 okt – 1 tp, Boterbloempark, Castricum – Joep de Leeuw e.v.a.

31 okt – 1 tp, Glopstukken, NHD Castricum – R. Altenburg e.a.

Pallas' Boszanger, Castricum, 25-10-202

Foto: Joep de Leeuw

Bruine Boszanger

11 okt – 1 tp, Begraafplaats Onderlangs, Castricum – H. Schekkerman.

11 okt – 1 tp, Vogelwater, NHD Bakkum – J. Schagen. Beide vogels lieten zich maar nauwelijks zien, iets waar Brubo's goed in zijn. Op 9 okt hoorde Mark Res al een goede kandidaat roepen langs het Buitendijkspad, Castricum. Het was een uitzonderlijk (en vroeg) najaar voor deze soort; op 11 en 12 okt werden in Nederland minstens 9 verschillende Bruine Boszangers gezien.

Radde's Boszanger

De 8^e en 9^e Raddes Boszangers van de vinkenbaan werden geringd op 9 en 13 okt. In totaal waren er 4 gevallen in Nederland dit najaar.

Kuifmees

Zeven waarnemingen op gebruikelijke plekken in het duin. Het lijken er wel langzaam minder te worden.

Roze Spreeuw

20-21 aug – 1 juv tp, NHD Bakkum – Mark Res e.a. Deze juveniele vogel trok op met Spreeuwen, foeragerend in duingrasland van Doornvlak tot

Vlakkeveld. Dit was pas de 7^e waarneming in de regio. Mogelijk dezelfde vogel pleisterde hierna nog geruime tijd bij het Kennemermeer in IJmuiden.

Grauwe Klauwier

De succesvolle broedvogels in NHD Castricum werden voor het laatst gemeld op 15 aug. Op 13 okt werd een (juvenile) doortrekker geringd op de vinkenbaan.

Klapekster

23 sep – 1 tp, Aldertdal, NHD Egmond – Ineke Keizer

18 okt – 1 Noorddorpervlak, NHD Heemskerk – Danny Bregman

Roek

17 okt – 15 Z, Castricum – H. Schekkerman. In flinke groep Kauwen.

19 okt – 6 Z, vinkenbaan

Raaf

4 okt – 1 roepend, NHD Egmond en NHD Heemskerk – Rienk Slings, J. Schagen

6 okt – 1 tp, Koningsduin, NHD Castricum – Maarten Looijenga

24 okt – 2 ovv, Doornvlak, NHD Bakkum – Jacos Jes, Ruben de Rover

Kleine Barmsijs

Barmsijsen waren opmerkelijk talrijk in het duin dit najaar; er werden er 100 genoteerd op de trektelpost en 190 gemeld op wrn.nl, met o.a. 60+ op 30 sep. Normaliter zien we dergelijke aantallen (en meer) alleen in invasiejaren van Grote Barmsijsen, en dan meestal pas vanaf nov. Dít waren echter hoogstwaarschijnlijk allemaal Kleine Barmen. Dat gold in ieder geval voor 7 vogels geringd op de vinkenbaan (waarvan 6 in de 2^e helft van oktober).

Kruisbek

In aug 23 waarnemingen met totaal 110 exx, in sep 48 met 380 exx, en in okt 13 met 87 exx. Vooral rond Vogelwater/Doornvlak, NHD Bakkum, pleisterden bijna voortdurend Kruisbekken.

Dwerggors

30 sep – 3 Z, Vogelduin-Zuid – H. Schekkerman e.a. Drie losse individuen.

30 sep – 1 tp, vinkenbaan

14 okt – 1 N, Vogelduin-Zuid – H. Schekkerman e.a.

Geelgors

Zes waarnemingen in het buitenduin van NHD Castricum tussen 14 en 24 okt.

Sneeuwgorst, Castricum aan Zee, 4 okt

Edwin Kerssens

IJsgors

Langs de trektelpost in het Vogelduin werden 35 IJsgorzen genoteerd, een groot aantal dat doet denken aan de jaren 1980. De piek viel vroeg met 31 van de 35 vogels tussen 30 sep en 4 okt, en 19 op de 30^e als vet telpostrecord. Weg van de telpost werden er ook nog ca. 10 gemeld, o.a. over de Castricumerpolder.

Sneeuwgorst

19 sep – 1 Z, Vogelduin-Zuid – R. van Bemmelen. “Lekker vroeg”.

26 sep – 1 ovv, Koepelduin/Doornvlak – J. de Leeuw, R. van Bemmelen

2-6 okt – 1 tp, P Castricum aan Zee – H. Stapersma e.a.

29 okt – 1N, vinkenbaan

Lezingen & Excursies

Commissie Lezingen & Excursies

Let op: we vertrekken (normaliter) steeds vanaf het parkeerterrein aan de **achterzijde** van station Castricum (ter hoogte van 'Huis van Hilde').

Advies: om op de hoogte te blijven van 'ad hoc' initiatieven van de L&E-commissie adviseren we u, onze e-mailberichten goed in de gaten te houden.

Covid-19

Vooralsnog zijn alle onderstaande excursies afgelast vanwege de huidige regels rondom Covid-19. Via de e-mailberichten laten we weten wanneer excursies hervat worden, en dan worden hoogstwaarschijnlijk de onderstaande regels weer van kracht!

Lees dus de e-mailberichten van de commissie 'Lezingen en Excursies'. Veel dingen zijn anders georganiseerd, zeker t/m het 1ste kwartaal:

- Aanmelding vooraf verplicht. Dit nadat de betreffende excursie t.z.t. via ons e-mailbericht is bevestigd.
- Aantal deelnemers is beperkt.
- Als we ons per auto verplaatsen: maximaal 2 personen per auto, 'diagonaal gezeten'. Mondkapje als de chauffeur dat verlangt.
- Verder de gebruikelijke regels zoals 1,5 m afstand houden.

De lezingen kunnen niet doorgaan. We overwegen de optie om een of meerdere lezingen digitaal te doen. Houdt ook hiervoor de e-mailberichten in de gaten.

Zondag 20 december: Ochtendexcursie 'Zuidpier'.

Excursieleider: Arend de Jong.

Vertrek achterzijde station Castricum om 09:00 uur of om 9:45 uur bij de parkeerplaats aan de Kennemerboulevard (nabij Zuidpier). Terug rond 14:00 uur.

Zaterdag 23 januari: Dagexcursie 'Rondje Noordkop' in Noord-Holland.

Excursieleider: Kees Roselaar.

Vertrek: achterzijde station Castricum om 09:00 uur tot ca. 16:00 à 17:00 uur.

Zondag 21 februari: Ochtendexcursie ‘Karpervijver, Wei van Brasser, Doornvlak’ in ons Noord-Hollands Duinlandschap.

Excursieleider: Nog niet bekend.

Vertrek: 08:00 uur. **Let wel, een ander vertrek/verzamelpunt!**

Parkeerplaats ‘Noorderstraat’ aan de Heereweg t.n.v. Bakkum Noord.

Zondag 21 maart: Ochtendexcursie, “Vroege vogels” in ons Noord-Hollands Duinreservaat.

Excursieleider: Huub Huneker.

Vertrek: 07:00 uur. **Let wel, het is een ander verzamel/vertrekpunt!**

Parkeerplaats duiningang Oudendijk t.o. nr 31. In het betreffende e-mailbericht zullen we deze locatie gedetailleerder beschrijven.

Nieuwe (jeugd)leden

A.M. van Boeckel

K. Groot

Redactie

Amsterdam

Heemskerk

Bedankt!

Hans Stapersma

Namens het Bestuur en alle leden van de Vogelwerkgroep willen wij hier op deze plaats de volgende mensen bedanken:

- Peter Lechleitner voor zijn langjarig lidmaatschap van en actieve rol in onze werkgroep Ruimtelijke Ordening;
- Alle Winterkoning ‘lopers’ – bezorgers van de papieren Winterkoning. Velen hebben dit werk vele jaren gedaan met grote “wijken” en anderen korter en/of met kleinere “wijken”. Dit “werk” is nu niet meer nodig vanwege de nu al massale overschakeling op de digitale versie van de Winterkoning.

Het Bestuur beraadt zich nog op een passende en corona-proof wijze om de hierboven genoemde leden te bedanken voor hun bijdragen!

IN MEMORIAM

Na het ter perse gaan van de “papieren” Winterkoning bereikte ons het droevige bericht dat op 3 december 2020 is overleden ons lid Henny Muller-Meijer, echtgenote van Joop Muller. Wij condoleren hem met dit grote verlies en wensen hem en zijn familie veel sterkte bij het verwerken en dragen daarvan.

WIE, WAT, WAAR IN VOGELWERKGROEP MIDDEN-KENNEMERLAND

De Winterkoning is het verenigingsblad van de Vogelwerkgroep Midden-Kennemerland. Het verschijnt viermaal per jaar: begin januari, april, juli, en oktober. Uiterste inleverdata voor kopij zijn: 15 februari, 15 mei, 15 augustus en 15 november. Voor het digitaal versturen van illustraties moet de illustratie in JPG-formaat zijn.

Voorzitter Hans Stapersma tel. 06-22684313
Heereweg 4
1901 ME Castricum

Secretaris Arie Dekker 0251-655817
C. Huygenstraat 4
1901 JA Bakkum
secretariaat@vwgmidden-kennemerland.nl

Penningmeester Renie van der Werf 072-5337 078
Vogelwerkgroep Oosterzijweg 6a
1851 PA Heiloo
penningmeester@vwgmidden-kennemerland.nl
rek.nr. NL67 INGB 0004 4913 69
t.n.v. Vogelwerkgroep Midden-Kennemerland

Penningmeester Kees Roselaar 072-5125 423
Vinkenbaan roselaar@xs4all.nl
rek.nr. NL03 INGB 0004 3806 80
t.n.v. Vogelwerkgroep Midden-Kennemerland

Bestuursleden Hans Schekkerman 0251-881405
Micha de Heus 06-49918837
Piet Admiraal 0251-232603

Ledenadministratie Femie de Jager – ten Berge 0251-831286
Kerkweg 88
1964 JG Heemskerk
femiedejager@vwgmidden-kennemerland.nl

contacten

- Milieufederatie Hans Stapersma 06-22684313
- SVN Hans Stapersma 06-22684313

WIE, WAT, WAAR IN VOGELWERKGROEP MIDDEN-KENNEMERLAND

<i>Redactie</i>	Martine Kamminga Jan Zweeris Cees op den Velde Hans Stapersma	0251-679171 0251-232914 06-57565812 06-22684313
<i>Redactieadres</i>	Cees op den Velde Meeuwenlaan 31 1935 ER Egmond-Binnen webmaster@vwgmidden-kennemerland.nl	
<i>Website</i>	https://vwgmidden-kennemerland.nl	
<i>Vinkenbaansecretaris</i> <i>Vinkenbaancoördinator</i>	Arnold Wijker Richard Reijnders	072-5070793 0251-656089
<i>Commissie Lezingen</i> <i>& Excursies</i>	Renie van der Werf Marian van Leeuwen Ronald Sunnotel excursies.lezingen@vwgmidden-kennemerland.nl	072-5337078 0251-311092 06-10403680
<i>Werkgroep Kerkuilen</i> <i>& Steenuilen</i>	Piet Zomerdijk	06-13935557
<i>Werkgroep Ruimtelijke</i> <i>Ordering, secretaris</i>	Vacature	06-22684313
<i>Werkgroep Roofvogels</i>	Henk Levering Henk Schoonenberg Pr. Frederik Hendrikstraat 6 1901 CK Castricum	0251-659540 0251-656825
<i>Werkgroep IJsvogels</i>	Klaas Pelgrim ijsvogelwerkgroep@vwgmidden-kennemerland.nl	06-29098695
<i>Jongeren Werkgroep</i>	Micha de Heus Hans Kuperus	06-49918837 0251-657810
<i>AID (Algemene Inspectie Dienst) Kerkrade</i>		0800-0488

© het copyright van de artikelen, tekeningen en foto's berust bij de auteurs, tekenaars respectievelijk fotografen